

VILNIAUS MIESTO LOPŠELIS-DARŽELIS

"ŽEMUOGĖLĖ"

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

NORIU VISKA ŽINOTI

Vilnius

PRITARTA

Vilniaus miesto savivaldybės administracijos
Direktorius 2017 m. mėn. d.
įsakymu Nr.

PATVIRTINTA

Vilniaus m. lopšelio-darželio „Žemuogėlė“
Direktorius 2017 m. birželio 30 d.
įsakymu Nr. V-52

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

„NORIU VISKĄ ŽINOTI“

TURINYS

BENDROSIOS NUOSTATOS.....	2
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI.....	6
TIKSLAS IR UŽDAVINIAI	7
UGDYMO TURINYS	8
KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA.....	10
PAŽINIMO KOMPETENCIJA.....	17
SOCIALINĖ KOMPETENCIJA	25
SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA	32
MENINĖ KOMPETENCIJA.....	36
UGDYMO METODAI IR PRIEMONĖS.....	44
UGDYMO TECHNOLOGIJA	44
UGDYMO APLINKA	45
UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS	46
NAUDOTINI ŠALTINIAI IR LITERATŪRA	49
PRIEDAI:.....	50
PRIEDAS 1: VAIKŲ PASIEKIMŲ FIKSAVIMO IR VERTINIMO FORMA.....	50
PRIEDAS 2: SUNKUMŲ UGDYMO SI PROCESĖ TURINČIŲ VAIKŲ VERTINIMŲ FORMA.....	52

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Švietimo teikėjo pavadinimas: Vilniaus lopšelis-darželis „Žemuogėlė“

Teisinė forma: Vilniaus miesto savivaldybės biudžetinė įstaiga

Grupė: Ikimokyklinio ugdymo įstaiga

Tipas: Lopšelis-darželis

Adresas: Architektų g. 108, Vilnius. LT-04223

Remdamiesi Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos ikimokyklinio ugdymo metodinėmis rekomendacijomis, ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu bei ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašu, siekdami praturtinti jau esamos ikimokyklinio ugdymo programos turinį, atsižvelgdami į mokyklos specifiką, Vilniaus miesto lopšelio-darželio „Žemuogėlė“ komanda, pasitelkusi visos bendruomenės pasiūlymus ir lūkesčius, atnaujino mokyklos ikimokyklinio ugdymo programą.

Programa apima vaikų ugdymą nuo vienerių iki šešerių metų. Lopšelyje-darželyje veikia ankstyvojo, ikimokyklinio bei priešmokyklinio amžiaus grupės. Grupės komplektuojamos atsižvelgiant į vaikų amžių, ugdymo programoje pirmiausia orientuojamasi į svarbiausias atitinkamo amžiaus tarpsnio vaikų poreikius bei gebėjimus.

Siekiant tenkinti specialiuosius kalbinius vaikų poreikius, į ugdymo programą integruojamas logopedo darbas, nuolatos derinant ugdymo tematikas su grupės pedagogais ir jas papildant.

Numatomos individualiosios programos specialiųjų poreikių vaikams. Papildomą pagalbą, esant poreikiui, teiktina dvikalbiams vaikams ir jų šeimų nariams, neturintiems lietuvių kalbos įgūdžių. Į programą integruojamas kalbinių įgūdžių skatinimo projektas.

Vaiko gerovės užtikrinimo srityje veikia vaiko gerovės komisija. Komisijos nariai organizuoja ugdymo procesą, skatinantį asmenybės raidą saugioje ir sveikoje aplinkoje, užtikrinant ugdytinių saugumą. Bendradarbiaujama su institucijomis, vykdančiomis nusikalstamumo, smurto bei žalingų įpročių prevenciją, organizuoja daug renginių vaikams įstaigos ir miesto mastu. Gerinant pedagoginių ir kitų paslaugų vaikui kokybę bei prieinamumą, bendradarbiaujama su tėvais, švietimo pagalbos, socialinių paslaugų, sveikatos įstaigomis, vaikų teisių apsaugos tarnybomis. Vaiko gerovės komisija vykdo vaikų raidos sutrikimų prevenciją, atlieka pradinį ugdytinių įvertinimą.

Siekiant ugdymo darnos programoje stengiamasis sudaryti sąlygas ne tik specialiųjų poreikių vaikams, bet atsižvelgti ir į gabiųjų vaikų meninius gebėjimus, o taip pat ir į kiekvieno vaiko individualius poreikius. Esant poreikiui bei tėvų pageidavimui, programa numato galimybę sudaryti sąlygas tokių vaikų ugdymui.

Ši programa parengta vadovaujantis Lietuvos Respublikos Konstitucija, Švietimo ir kitais įstatymais, Vyriausybės nutarimais, Švietimo ir mokslo ministerijos norminiais teisės aktais, Valstybine švietimo 2013–2022 metų strategija, Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, vadovaujantis valstybiniais ikimokyklinį ugdymą reglamentuojančiais dokumentais, norminiais teisės aktais bei darželyje „Žemuogėlė“ sukaupta patirtimi.

Ugdymas lopšelyje-darželyje organizuojamas remiantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos respublikos įstatymu Nr. I – 983. Lopšelis-darželis, organizuodamas ugdymą, stengiasi suteikti šeimai, kaip pagrindinei visuomenės ląstelei, pagalbą auginant vaiką. Be to, siekiame sudaryti sąlygas vaikui, sugebančiam suformuluoti savo pažiūras, laisvai reikšti savo nuomonę visais jį liečiančiais klausimais.

Vaiko pažiūroms taip pat skiriame ypatingą dėmesį. Kaip teigiama šio dokumento 16 straipsnyje „Nė vienas vaikas neturi patirti savavališko ar neteisėto kišimosi į jo <...> asmeninį gyvenimą“, lopšelyje-darželyje akcentuojame konfidencialumo svarbą bendraujant su vaiku ir jo artimaisiais.

Pedagogų ir kitų specialistų kvalifikacija

Atsižvelgiant į vaikų, šeimos poreikius, lopšelio-darželio „Žemuogėlė“ bendruomenė orientuota į bendrąsias ugdymo paslaugas. Jas teikia brandus, patyręs, turintis reikalingą išsilavinimą ir nuolat keliantis savo kvalifikaciją pedagogų kolektyvas. Įstaigoje teikiama parama specialiųjų ugdymo(si) poreikių vaikams, turintiems kalbos sutrikimų. Logopedas ir kiti pedagogai, pagal kompetenciją rūpinasi ugdytinių poreikiais ir gerove, pagal situaciją sprendžia ir vertina iškylančias problemas. Vaikų meninių ugdymu rūpinasi ir teikia šios krypties ugdymo paslaugas įstaigoje, meninio ugdymo specialistas, turintis atitinkamą kvalifikaciją. Esant pageidavimui, planuojama toliau teikti ir papildomas meninio ugdymo paslaugas įstaigoje (steigiant šokių, dainavimo, teatrinio meno ar dailės studijos grupes), ieškant specialistų pagal kasmetinį poreikį.

Įstaigos pedagogai nėra užsisklendę savyje, nuolat dalyvauja įvairiuose miesto, šalies bei tarptautiniuose renginiuose, konferencijose, seminaruose, kuriose kelia savo kvalifikaciją, žinias taiko praktiniame darbe, ieško ugdymo savitumų, kuria individualius vaikų meninius projektus grupėse, taip pat – patys rengia veikla, kuriose perteikia savo patirtį įstaigos, mikrorajono, miesto mastu ikimokyklinio ugdymo pedagogams. Siekdami pagerinti ugdymo proceso kokybę, pedagogai taiko įvairias darbo formas: individualius pokalbius, diskusijas, vaikų veiklos stebėjimą, bendrus tėvų ir vaikų kūrybinius projektus, dalyvavimą šventėse, talkose, akcijose...

Darželio pedagogai skleidžia gerąją darbo patirtį Vilniaus pedagoginio universiteto, Vilniaus kolegijos studentams.

Darželyje sukaupta nemažai metodinių leidinių bei priemonių, kurias parengė įstaigos pedagogai. Pedagogai yra parengę ugdymo turinio įgyvendinimo rekomendacijas.

Vilniaus lopšelis-darželis „Žemuogėlė“ turi savo himną ir emblemą, kurių autoriai ikimokyklinio ugdymo įstaigoje dirbantys darbuotojai.

Įstaigos savitumas

Ikimokyklinė įstaiga yra atvira visuomenei bei pokyčiams, veikli, glaudžiai bendradarbiaujanti su socialiniais partneriais.

Lopšelis-darželis „Žemuogėlė“ yra dėkingoje geografinėje aplinkoje, nes įsikūręs Lazdynų mikrorajone. Lazdynai – Vilniaus miesto dalis, esanti į vakarus nuo miesto centro, dešiniajame Neries krante. Automobilių intensyvumas labai mažas. Mikrorajone palikta nemažai natūraliai augusio miško. Metų bėgyje, esant palankioms oro sąlygoms, vaikai turi galimybę daugiau laiko praleisti gryname ore, nes įstaigos teritorija ribojasi su Pasakų parku.

Įstaigos aplinka unikali savo slėniu. Daug erdvės judėjimui, aplinka švari ir neblogai izoliuota nuo triukšmo. Gamtos prieglobstyje geros sąlygos vaikų pažintinei veiklai. Vaikai turi galimybę stebėti žydinčius medžius ir krūmus: jų bręstančias sėklas ir nokinamus vaisius, natūralią pievą ir joje esančius gyvius. Aplinkos neteršia judrios gatvės, pramonės objektai.

Ikimokyklinio ugdymo programoje numatoma pasinaudoti regioniniais ypatumais, sudarant ugdytiniams galimybę lankytis regioninės reikšmės objektuose, svarbesnėse ir įdomesnėse vietose, išryškinant regiono svarbą vaiko ugdymui. Siekiant sudominti vaikus ir praplėsti jų žinias, programoje numatoma:

- skatinti ugdytinius aplankyti artimesnes Lazdynų, Karoliniškių mikrorajonų mokyklas, Vilniaus ikimokyklinių įstaigų „Vaivorykštės“ metodinio būrelio darželius, dalyvauti jų renginiuose (parodose, šventėse, spektakliuose, menų festivaliuose, sporto varžybose);
- dalyvauti Vilniaus miesto švietimo, sveikatos, kultūros įstaigų renginiuose (konkursuose, parodose, akcijose, meniniuose renginiuose);
- aplankyti geografinius, istorinius, kultūrinius, socialinius objektus:
- plečiant ekologines, gamtosaugines temas, vaikams siūloma pasigrožėti Neries upės gamtovaizdžiais, apsilankyti miesto parkuose (VU Kairėnų Botanikos sode, Lietuvos neformaliojo švietimo centro Gamtinio ir ekologinio ugdymo skyriuje, Europos parke), Vilniaus miesto Planetariume, aktyviai įsijungti į ten siūlomus vietinės ar respublikinės reikšmės projektus. Įstaigos bendruomenė yra Visuomeninės organizacijos „Gyvoji planeta“ socialinio – kūrybinio projekto „Laimingas vanduo – laimingas žmogus“ narys.
- skatinti vaikų kultūrinę identitetą, lankytis su vaikais Vilniaus miesto „Lėlė“ teatre, Vilniaus apsk. Adomo Mickevičiaus bibliotekoje, Liubavo dvaro malūne – muziejuje, Vilniaus Geležinkelių, Lietuvos nacionaliniame ir Trakų istorijos muziejuose, Baltijos gintaro meno centro muziejuje, Lietuvos parodų ir kongresų centre LITEXPO, Vilniaus miesto kino teatruose, dalyvauti jų renginiuose, parodose, šventėse, mugėse;
- ugdant vaikų pilietiškumo ir visuomeninio aktyvumo pradus, siūloma apsilankyti: Vilniaus aps. VPK Kelių policijos valdyboje, Vilniaus saugaus eismo mokykloje, Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro Odorologinių tyrimų ir kinologijos valdybos Kinologijos skyriuje, Vilniaus priešgaisrinės gelbėjimo tarnyboje, Vilniaus miesto Viešojo saugumo tarnyboje prie Vidaus reikalų ministerijos;
- puoselėjant tautos tradicijas, įstaigoje paminėti ar švęsti tautines šventes.

Įstaigos pedagogai jau ilgą laiką dirba pagal „Vaiko muzikinės kultūros ugdymo“, „Kryptingo meninio ugdymo“ programas. Menai šiose programose nuosekliai ir kūrybiškai integruojami į ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo procesą, papildomą ugdymą. Mūsų programoje išryškinama tai, kad ikimokyklinio amžiaus vaikų meninė veikla kompleksiskai vysto įvairius vaiko pojūčius, skatina visų vaiko kompetencijų, reikalingų sėkmingai veiklai, šiuolaikinėje visuomenėje plėtrą, ugdo teigiamas vaiko asmenybės savybes. Šio amžiaus vaikui meninė veikla yra artima, labiausiai atspindi jo vidinį pasaulį, leidžia pasireikšti jo emocijoms, tenkina saviraiškos poreikį.

Vaiko, tėvų (globėjų), vietos bendruomenės poreikiai

Programa orientuota į vaiko poreikių tenkinimą. Vaiko poreikis turėti geras socialines, edukacines vystymosi sąlygas yra vienas pagrindinių ir su vaiko amžiumi nesikeičiančių interesų. Atsižvelgiant į individualius, specialiuosius poreikius, siekiame tenkinti pagrindinius vaiko poreikius: saugumo, aktyvumo, žaidimo, bendravimo, bendradarbiavimo, pažinimo, saviraiškos.

- Poreikis jaustis saugiai. Vaikas gali jaustis saugus, pradžioje būdamas suaugusiųjų globoje, palaipti ir pats mokosi saugoti save.
- Poreikis judėti. Vaikas nuolat juda, bėgioja, sportuoja, laipioja judėjimui, aktyviai veikia skirtingose zonose, mankštos kambaryje, lauko aikštelėse.
- Poreikis žaisti. Kiekvienas vaikas turi galimybę žaisti su jam patinkančiais žaislais, pasirinkti žaidimo vietą, draugus. Žaisdamas jis išreiškia savo socialinę patirtį, bendrauja.
- Poreikis bendrauti. Vaikas nori būti gerbiamas, kitų pripažintas, kaip turintis savitų gabumų, vertingų savybių, išlikti savitu, skirtingu nuo kitų.
- Poreikis patenkinti savo smalsumą. Tenkindamas savo smalsumą, vaikas kaupia žinias, tikslina turimus daiktų vaizdinius, veikia aplinkoje su įvairiais daiktais, kartu plečia savo žodyną. Vaikas nori viską paliesti, pajauti todėl, kad jo saviti mokymosi metodai.
- Poreikis būti savarankiškam. Vaikas nori pats savarankiškai valgyti, rengtis, pasirinkti veiklą, priemones, žaislus.

- Poreikis produktyviai ir kūrybingai veiklai. Šiuolaikinėje žinių ir technologijų visuomenėje augantis vaikas domisi, nori žaisti kompiuterinius ir kt. žaidimus. Vaikas beveik visada nori ką nors veikti: piešti, lipdyti, konstruoti. Tam, kad vaikas nuolat galėtų įgyvendinti savo sumanymus, jam sudaromos palankios sąlygos tai atlikti, sukuriant lanksčią ir mobilią ugdymosi aplinką.

Ugdant vaiką įstaigoje siekiama kuo glaudesnio bendradarbiavimo su vaiko tėvais ir šeima. Įstaigą lankančių vaikų tėvų apklausa rodo, kad tėvai aktyviai remia ir palaiko įstaigos meninio ugdymo kryptį. Jie pageidauja, kad vaikai, lankantys šią įstaigą ir praleidžiantys joje didžiąją dalį dienos, būtų ugdomi visokeriopai, tai yra, tiek būtų ugdomi jų meniniai gebėjimai, tiek ir kitos sėkmingai vaiko tolimesnei veiklai būtinos socialinės, komunikavimo, pažintinės, sveikatos saugojimo kompetencijos. Tėvų lūkesčiai susiję su vaiko ugdymu: jiems labai svarbu, kad būtų sudarytos geros sąlygos visapusiškam ugdymui(si), kad būtų tenkinami specialieji ir išskirtinių gebėjimų turinčių vaikų poreikiai, teikiama specialistų pagalba. Tėvų lūkesčiai: tinkama vaikų priežiūra ir maitinimas, vaiko saugumo ir sveikatos užtikrinimas, vaiko mokėjimas bendrauti su bendraamžiais ir su suaugusiais, savarankiškumas, pasirengimo mokyklai svarba ir pan.

Programos filosofinė idėja

Ikimokyklinio ugdymo programa remiasi keliomis filosofinių teorinių kryptomis, šiuolaikiškai integruodama pasirinktas idėjas. Viena iš jų – humanistinės krypties idėjos. Pirmuoju šių laikų humanistinės krypties pedagogų yra laikomas A. Maslow. Humanistinės krypties metodai mūsų programoje svarbūs tuo, jog remiantis A. Maslow žodžiais, vaikas gali išreikšti save. Čia pakanka vietos vaiko kūrybiškumui, smalsumui bei savarankiškumui skleistis. Remiantis šia filosofija, programoje pažinimas neatskiriamas nuo vaiko jausmų ir emocijų. Aplinkoje vaikas gali veikti ramiai pasirinkdamas veiklą ir nejausdamas baimės. Humaniškumas reiškiasi kasdieniniame gyvenime tada, kai vaikai yra imlūs, spontaniški, nuoširdūs, laimingi ir nejaučia baimės. Viena svarbiausių humanistinio ugdymo formų yra „atvirasis ugdymas“. Svarbiausiais šio ugdymo kriterijais savo programoje laikome tai: ugdyme naudojama integruota medžiaga: aplinka suskirstyta į ugdymosi erdves; vaikų veikla vyksta grupelėmis; veiklos laikas naudojamas lanksčiai, atsižvelgiant į ugdytinių poreikius; pedagogo vaidmenyje tinkamų ugdymosi sąlygų sudarymas, inspiruojant veiklą, bet vengiant tiesioginio vadovavimo, autoritarizmo. Pedagogas – ne visažinis specialistas, o sumanus ugdymo proceso organizatorius. Humanistinės filosofijos požiūris glaudžiai siejasi su egzistencialistine kryptimi. Joje mums labiausiai priimtina tai, jog ugdytinis ir ugdytojas mokosi vienas iš kito draugiškai bendradarbiauti. Atsižvelgiant į ugdytinio individualybę, vaikas skatinamas kelti egzistencinius klausimus: kas aš esu, koks aš esu, koks mano santykis su kitais. Ugdymo turinyje pirmąją vietą turėtų užimti ugdytinio gebėjimas spręsti problemas, aktyvūs ugdymo metodai, kreipiantys ugdytinius į veiklą.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Vaikų ugdymas ikimokyklinėje įstaigoje grindžiamas šiais principais:

Humaniškumo principu:

- Vaikas gerbiamas kaip asmenybė, turi teisę išreikšti savo nuomonę.
- Puoselėti vaiko dvasinį pasaulį ir savarankiškumą.
- Sudaryti sąlygas įvairių vaiko galių plėtojimuisi.
- Ugdymas orientuotas į vaiką, vaikas dalyvauja jo kūrime ir pertvarkyme.

Demokratiškumo principu:

- Sudaryti sąlygas tautinių mažumų vaikams, kad ugdytų pagarbą savo kultūrai.
- Siekti kūrybingo vaiko, pedagogo ir kitų ugdymo proceso dalyvių santykio.
- Sudaryti sąlygas visiems lygiavertiškai gerai pasiruošti mokymuisi mokykloje.

Individualumo principu:

- Vaikas aktyvus savo žinojimo, identiteto, kultūros kūrėjas.
- Sudaryti sąlygas vaiko individualumo atskleidimui, spontaniškai saviraiškai ir saviraiškai menu (muzika, daile, šokiu, vaidyba).
- Vaikai ugdomi atsižvelgiant į individualias jų savybes, ugdymo šeimoje tradicijas.

Integralumo principu:

- Sudaryti sąlygas visapusiškam, harmoningam vaiko vystymuisi: skatinti fizinę, emocinę, socialinę ir intelektualinę vaiko raidą, ugdyti bendravimo gebėjimus.
- Vaiko ugdymo šeimoje ir darželyje sąsają.

Lygių galimybių gerbimo principu:

- Sudaryti sąlygas ir suteikti vaikui galimybę realizuoti savo visuomeniškumą, dalyvauti visuomenės gyvenime.
- Suteikti vaikui teisę išsakyti savo nuomonę.
- Suteikti vaikui reikalingą informaciją.
- Sprendimai daromi ne dėl vaiko, bet su vaiku. Vaiko ir suaugusiojo santykiai tampa lygiaverčiai.

III. TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

TIKSLAS: Atsižvelgiant į vaiko prigimtines galias, jo individualią patirtį, vadovaujantis raidos dėsniumais, padėti vaikui išsiugdyti savarankiškumo, sveikos gyvensenos, pozityvaus bendravimo su suaugusiais ir vaikais, kūrybiškumo, aplinkos ir savo šalies pažinimo, mokėjimo mokyti pradmenis.

UŽDAVINIAI:

Atsižvelgiant į kiekvieno vaiko unikalumą bei poreikius, užtikrinant saugią, ugdymąsi skatinančią aplinką, dialogišką sąveiką grindžiamą tikslingą ugdymą ir spontanišką vaiko ugdymąsi, pasiekti, kad vaikas:

- Plėtoti individualias fizines, socialines, pažinimo, kalbos ir bendravimo. Kūrybines galias, pažintų ir išreikštų save.
- Pozityviai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir vaikais, mokytųsi spręsti kasdienes problemas, atsižvelgti į savo ir kitų ketinimus, veiksmų pasekmes.
- Aktyviai dalyvauti ir kūrybiškai išreikštų savo šeimos, ugdymo įstaigos ir vietos bendruomenės gyvenime.
- Mokytųsi pažinti ir veikti: žaisti, kelti klausimus, tyrinėti, rinktis veiklos būdus ir priemones, samprotauti apie tai, ko išmoko, numatytų tolesnės veiklos žingsnius.

IV. UGDYMO TURINYS

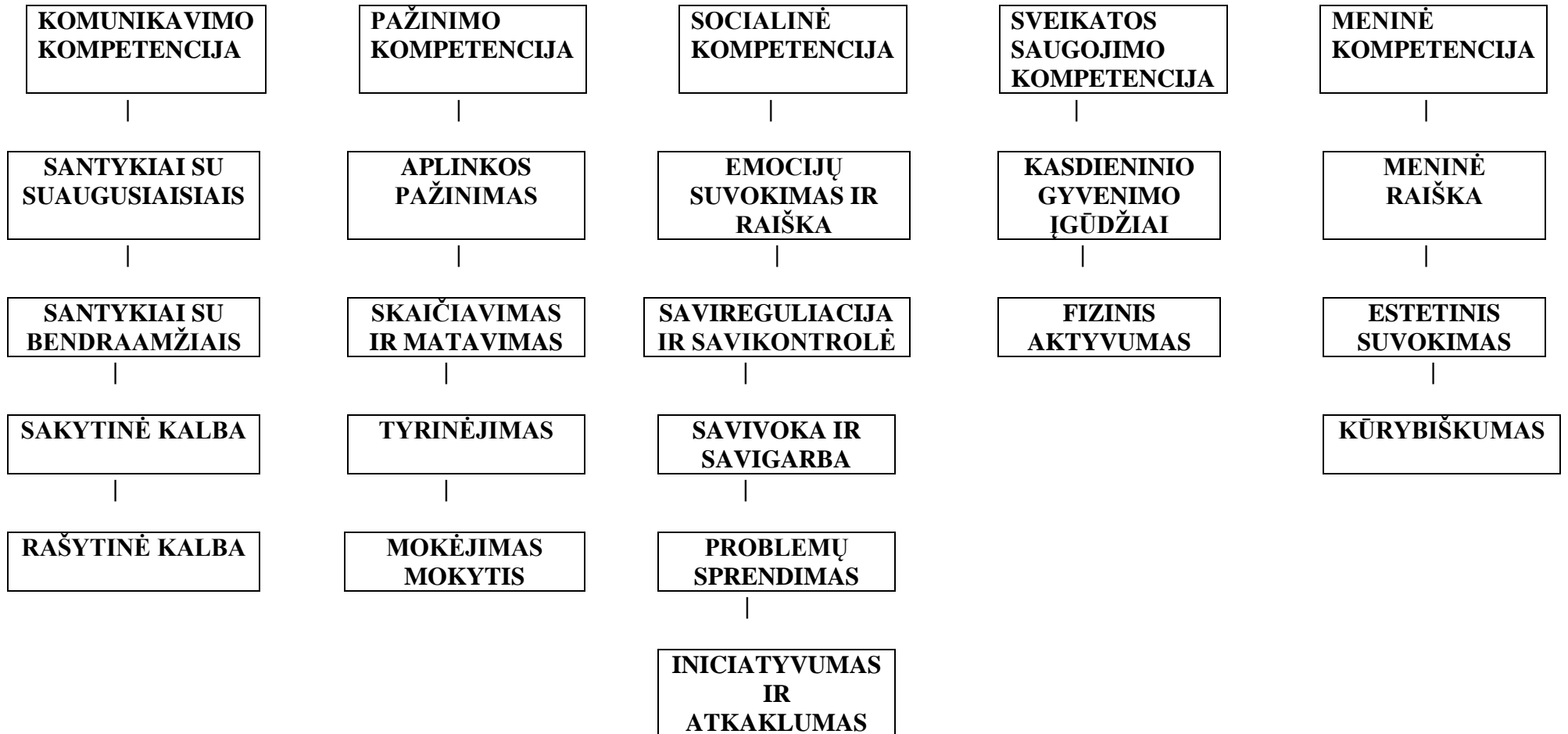
Ugdymosi turinys – tai ką siūlys vaikas ir ką siūlysime vaikui, kad jis ugdytųsi numatytas vertybes, gebėjimus, įgytų būtiną gyvenimišką patirtį.

Atsižvelgiant į visos bendruomenės pasiūlymus ir lūkesčius, lopšelio-darželio „Žemuogėlė“ ikimokyklinio ugdymo programoje numatytas ugdymo turinys – orientyras, nevaržantis pedagogo, leidžiantis jam kūrybingai organizuoti savo veiklą, ją vertinti ir koreguoti, kreipiant dėmesį į kiekvieno vaiko amžių, jo patirtį, vaiko bei grupės individualumą. Atsižvelgiant į įstaigos veiklos poreikius, lopšelio-darželio „Žemuogėlė“ ugdymo(si) programoje siūloma ir papildoma projektinė veikla. Į programą gali būti įtraukti sveikatingumo, ekologijos, socialinės paskirties, individualūs teminiai grupių projektai. Projektinė veikla, pagal bendrą susitarimą, numatoma kartą per mėnesį. Projektų temos pasirenkamos laisvai, galima orientuotis ir į bendrai pasiūlytas ugdomosios veiklos temas. Pasirinktą ugdomosios veiklos tematiką grupėse sistemingai papildo kiti įstaigoje dirbantys specialistai. Jie stengiasi integruoti savo veiklos specifiką į bendrą ugdymo turinį. Taip pat šie pedagogai dalyvauja ugdymo turinio vertinime, fiksuojant ugdytinių pažangą jų kuruojamose srityse. Logopedas aktyviai įsijungia į ugdomosios veiklos planavimą, dalyvauja grupių kasdieninėje veikloje stebėdamas ar suteikdamas pagalbą specialiųjų poreikių vaikams, turintiems kalbos sutrikimų. Meninio ugdymo pedagogas atrenka atitinkamos tematikos muzikinius kūrinius ir juos integruoja į grupėje pasirinktas savaitines temas, taip papildydamas ir pagilindamas vaikų pažintinius interesus, praplėsdamas ugdytinių meninių vertybių skalę, lavindamas individualius meninės krypties vaikų gebėjimus. Ugdomoji veikla vyksta ne tik grupėje, bet ir plėtojasi už jo ribų.

Planavimas remiasi pedagogų, vaikų, tėvų šaltinių idėjomis, sumanymais. Pasirinktą temą siekiama susieti į visumą, vaiko išgyvenimus, atradimus, bandymus. Planavimas nukreiptas į ugdymo turinio ir metodų kaitą, lanksčiai integruojant ugdymo sritis, individualizuojant ugdymą, jo turinį orientuojant į vaiko gyvenimui ir ugdymui(si) reikalingų kompetencijų plėtojimą.

Įstaigos ikimokyklinio ugdymo programa orientuojasi į ugdymo turinio modelį pagal kompetencijas (1 pav.), numatant vaiko pasiekimus pagal amžiaus tarpsnius bei veiksenas. Kompetencija, t. y. sudaryta vertybinių nuostatų, įgytų žinių, gebėjimų ir įgūdžių bei patirties visuma reikalinga kasdieniniam gyvenimui ir sėkmingam ugdymui. Kadangi vaikas suvokia ir mąsto sinkretiškai (pasaulis jam yra nedaloma visuma), jo gebėjimai ir pasiekimai reiškiasi kompleksiskai, labai individualiai, sąlyginai išskiriamos 5 kompetencijų grupės labiausiai atspindinčios vaiko pasiekimus.

UGDYMO TURINIO STRUKTŪRA

1 pav. Vaikų ugdymosi pasiekimų sričių jungimas į kompetencijas.

KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA

Dabartinį pasaulį veikia globalizacijos procesai, kurie lemia pokyčius visose žmonių gyvenimo ir veiklos srityse. Šie procesai daro įtaką žmonių bendravimui ir bendradarbiavimui, tarpusavio priklausomybei, todėl svarbu nuo mažens padėti vaikams ugdytis komunikavimo kompetenciją.

Komunikavimo kompetencijos ugdymas nėra naujas. Komunikuoti, t. y. kalbėti ir klausytis, rašyti ir skaityti, perduoti ar gauti reikalingą informaciją, gebėjimas tiksliai ir taikliai reikšti mintis, žodžiu, raštu, gestu ar piešiniu pranešti apie savo nuotaiką, papasakoti apie save, bendrauti su kitais žmonėmis...

Pasiekimų sritis: Santykiai su suaugusiaisiais				
Vaiko pasiekimai				
1,5–2 m.	2–3 m.	3–4 m.	4–5 m.	5–6 m.
Sunkiai atsiskiria nuo tėvų. Akivaizdžiai parodo prieraišumą prie juo besirūpinančio suaugusiojo. Mėgsta žaisti kartu su juo, stebi ir mėgdžioja jo žodžius, veiksmus. Prieš ką nors darydamas pažiūri į suaugusiojo veidą, laukdamas pritarimo ženklų, atpažįsta suaugusiojo emocijas, jausmus Bijo nepažįstamų žmonių, nežinomos aplinkos.	Lengviau atsiskiria nuo tėvų. Veikia, rizikuoja, išbando ką nors nauja, kai šalia yra juo besirūpinantis suaugusysis. Mėgdžioja, tačiau žaidime savaip pertvarko suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas. Nori veikti savarankiškai ir tikisi suaugusiojo palaikymo, pagyrimo. Savo piešinius, darbus, kūrybą rodo suaugusiajam . Paprašytas gali atnešti, paduoti, pakviesti. Ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai auklėtojas yra šalia.	Lengvai atsiskiria nuo tėvų. Grupėje jaučiasi saugus, rodo pasitikėjimą grupės auklėtojais, bendrauja su jais: guodžiasi, kalbasi, klausia, tariasi. Paklaustas suaugusiajam pasako savo nuomonę. Dažniausiai stengiasi laikytis nustatytos tvarkos, priima auklėtojos pagalbą, pasiūlymus bei vykdo individualiai pasakytus prašymus. Mėgsta ką nors daryti su suaugusiuoju (žaisti, pasakoti apie įvykį). Kalbasi su nepažįstamais žmonėmis, kai auklėtoja yra šalia	Rodo, prašo, siūlo, aiškina, nurodinėja, įtraukdamas suaugusįjį į savo žaidimus, bendrą veiklą, pokalbius. Priima su veikla susijusius suaugusiojo pasiūlymus. Tikrina suaugusiojo išsakytas leistino elgesio ribas – atsiklausia, derasi, pasako, kaip pasielgė kitas, ir laukia komentarų. Dažniausiai laikosi sutartų taisyklių, prašymų, pasiūlymų; Drąsiai bendrauja su mažiau pažįstamais žmonėmis grupėje, salėje, įstaigos kieme.	Nusiteikęs geranoriškai, pagarbiai, mandagiai bendrauti su suaugusiaisiais. Tariasi, diskutuoja, teikia pasiūlymus, stengiasi laikytis susitarimų; Paprašytas paaiškina, kodėl negalima bendrauti su nepažįstamais žmonėmis; Geranoriškai bendrauja su nepažįstamais į grupę atėjusiais žmonėmis. Pasisveikina, prisistato, ko nors paklauso, ką nors veikia.
Vaiko veiksenos				
Ankstyvasis ugdymas		Ikimokyklinis ugdymas		
- Verkia ar sunerimsta atskirdamas nuo tėvų, tačiau ramina glaudžiasi prie auklėtojos, susidomi kitais		- Mėgdžioja suaugusiojo veiksmus, kalbą, poelgius, emocijų raiškos būdus. - Aktyviai veikiant perima socialines normas, elgesio modelius, tradicijas.		

<p>vaikais ar žaidimais.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Žaidžia žaidimus. - Mėgdžioja suaugusiojo veiksmus, kalbą, poelgius, emocijų raiškos būdus. - Laikosi atsisveikinimo su tėvais ritualų. - Dalyvauja pramogose, šventėse, išvykose. - Svečiuojasi kitose darželio grupėse ir priima svečius. 	<ul style="list-style-type: none"> - Palaiko kontaktą su suaugusiuoju, kartu piešia, žaidžia, keičiasi informacija, prašo pagalbos. - Žaidžia siužetinius žaidimus, vaizduoja suaugusiuosius. - Pokalbių metu sužino, kaip bendruomenėje žmonės susiję vieni su kitais. - Kartu su suaugusiuoju keliauja į istorines vietas, kultūrinius renginius. - Dalyvauja draugų, šeimų šventėse. - Pratinasi būti mandagus – pasisveikinti, pasisveikinti, atsisveikinti, paprašyti, padėkoti. - Bendraujant kalba mandagiai. - Klausant skaitomų kūrinių analizuoja tinkamo ir netinkamo bendravimo situacijas. - Žino ir vartoja sąvoką „kaimynai“, bando vertinti, kokie kaimynai „geri“, o kokie „blogi“. - Vyksta į teatrą, koncertą, muziejų, parką. - Viešose vietose įgyja bendravimo įgūdžių, mokosi saugiai elgtis su svetimais ar mažai pažįstamais žmonėmis.
--	--

Pasiekimų sritis: Santykiai su bendraamžiais

Vaiko pasiekimai

1,5–2 m.	2–3 m.	3–4 m.	4–5 m.	5–6 m.
<p>Žaidžia greta kitų vaikų, stebi jų veiklą. Bendrauja mimika, judesiais, veiksmais, ką nors pasako.</p>	<p>Atsižvelgia į vaiko prašymus, norus pažaisti su juo. Stebi, ką daro kitas (ima tą patį ar tokį patį žaislą, mėgdžioja kito veiksmus). Žaidžiant užmezga kontaktą (tiesia žaislą kitam, ima žaislą, kai jį duoda kitas). Pabūna greta kitų vaikų klausant pasakas.</p>	<p>Aktyviai stebi kito veiklą, demonstruoja savo įgūdžius, išradingumą; geranoriškai reaguoja į bendraamžių pakvietimą bendrauti ar pats rodo iniciatyvą: žaidžiant ar veikiant su daiktais kviečia bendraamžius, pasiūlo ką nors daryti kartu vienam ar keliems pažįstamiems vaikams. Tariausi dėl vaidmenų, siužeto, žaislų. Padedamas suaugusiojo dalijasi žaislais.</p>	<p>Vaikas geba užmegzti kontaktą. Geranoriškai veikia kartu su kitais: kviečia kartu žaisti, piešti, veikti; kuria žaidimo aplinką demonstruodami savo žinias, fantazuoja; siūlo savo sumanymą ar priimą kitų sumanymą. Gali padėti kitam vaikui. Palaiko kito vaiko iniciatyvą. Gali turėti draugą.</p>	<p>Vaikas ieško ryšio su kitais vaikais, siekiant tarpusavio supratimo, interesų, nuomonių bendrumo, išgyvenimų panašumo. Vaikas praneša, pasakoja didelei vaikų grupei patirtus nutikimus, išpūdžius. Žaidžiant, veikiant demonstruoja savo asmenines savybes, galias, pasirengimą kurti kartu. Diskutuoja, tariasi, svarsto, aiškinasi, derasi su kitais vaikais.. Dalijasi žaislais ir</p>

				kovoja už kitų teisę žaisti paeiliui. Turi draugą, palaiko draugystę su kitais vaikais.
Vaiko veiksenos				
Ankstyvasis ugdymas		Ikimokyklinis ugdymas		
<ul style="list-style-type: none"> - Žaidžia žaidimus, kuriuose vaikams ką nors reikia daryti paeiliui arba keliems vienu metu. - Atsineša žaislą iš namų ir dalijasi su draugais. - Bendraujant mokosi laikytis grupės taisyklų. - Dalyvauja grupinėse žaidimuose. 		<ul style="list-style-type: none"> - Jaučia vis didesnę malonumą žaidžiant su bendraamžiais. - Domisi naujais žaislais, priemonėmis, juos tyrinėja. - Dalyvauja ryto rato užsiėmimuose, prisistato, pasidžiaugia vienas kitu. - Su suaugusiojo pagalba mokosi susipažinti su naujais vaikais: prisistatyti, aptarti pomėgius, susitarti dėl bendros veiklos. - Vaikas pastebi kitų kvietimą bendrauti: šypsena, žvilgsnį, gestą ir pats rodo iniciatyvą: palaiko sumanymą, siūlo idėjų. - Domisi draugų pomėgiais, analizuoja jų būdo bruožus, apibūdina savo santykius su jais. - Mokosi tolerancijos ir pagarbos ne tokiems kaip jis. - Bendraujant, mokosi susidraugauti su kitu, palaikyti draugystę, dalintis žaislais ir priemonėmis su kitais vaikais. - Laikosi taisyklių, susitarimų. - Bendraujant kalba mandagiai. - Žaidžia siužetinius žaidimus pritaikant įvairius bendravimo modelius. 		
Pasiekimų sritis: Sakytinė kalba.				
Vaiko pasiekimai				
1,5–2 m.	2–3 m.	3–4 m.	4–5 m.	5–6 m.
Kalbėjimas: Dalyvauja pokalbiuose. Mėgdžiojimu, žodelių pakartojimais, veiksmais, mimika dalyvauja paprastuose žodiniuose žaidimuose. Dviejų trijų žodžių sakiniiais kalba apie tai, ką mato ir girdi,	Kalbėjimas: Žaidžiant vaikas kalba su savimi. Žaidžiant pavadina, apibūdina, paaiškina, prašo. Kalba apie tai, ką matė. Stebint aplinką, vaikas užduoda klausimus ar rodo pirštuku kuo jis domisi. Kalba žaisliniu telefonu.	Kalbėjimas: Kalba pats sau, kalba kitam, klausinėja, užkalbina, prašo, pašaukia. Pasakoja apie matytą įvykį, apie tai, ką veikia ir veikė. Žaidžiant ar veikiant tariasi derinant bendrus veiksmus. Deklamuoja trumpus	Kalbėjimas: Vaikas pasakoja apie tai, ką žino, veikia, kas buvo nutikę, ką sukūrė. Raiškiai deklamuoja eilėraščius. Atpasakoja teksto turinį. Pasakoja apie tai, ką mato iliustracijose. Pradedą sekti trumpas pasakas, istorijas.	Kalbėjimas: Pasakoja draugams, pedagogui apie įvykį, nuosekliai dėsto mintis. Pasakoja išgalvotas istorijas. Pastebi ir apibūdina grožinės ar pažintinės literatūros knygelių iliustracijas.

<p>ko nori, kas atsitiko.</p> <p>Klausymas: Išklauso ir supranta suaugusiųjų kalbą apie artimiausios aplinkos objektus, reiškinius, nesudėtingus trumpus tekstus (eilėraščius, pasakas). Supranta ir greitai mokosi paprastų naujų žodžių. Išklauso ir supranta kvietimus, prašymus.</p>	<p>Bendraudant naudoja žodį norėdamas išreikšti mintį, norą, jausmus, įspūdį, išsakyti poreikius. Kalba įprastais sakiniais, sudedančiais iš trijų penkių žodžių. Žaidžiant naudoja žodį žinomam daiktui, veiksmui.</p> <p>Klausymas: Išklauso pasakas, trumpus kūrinėlius. Stebi deklamavimą, dainavimą. Žiūri vaidinimą. Išklauso, supranta ir reaguoja į prašymus, siūlymus, patarimus.</p>	<p>eilėraščius. Vartant knygas, išvardija ar pasakoja, ką mato, matė paveikslėliuose. Pasakoja, ką nupiešė, sukonstravo. Savo įspūdžius reiškia trumpais sakiniais. Vartoja daug malonių, mažybinių žodžių. Kalbėdamas derina žodžių giminę, vartoja paprastos konstrukcijos sakinius.</p> <p>Klausymas: Pradedą išklausti, suprasti ir reaguoti į tai, ką jam sako, aiškina vaikas ar suaugusysis. Klausosi aplinkinių pokalbių, sekamų, pasakojamų, skaitomų, deklamuojamų kūrinų</p>	<p>Tyrinėjant, eksperimentuojant, stebint, ieškant informacijos knygoje, išsako savo nuomonę, pasakoja apie matytą įvykį, aptaria ką stebėjo, tai siedamas su žmonėmis, gamtos reiškiniais. Pasakoja patirtus nutikimus, įspūdžius. Siūlo idėją, sprendžiant konfliktus, problemas. Aptaria rizikingas situacijas. Svarsto elgesio taisykles. Žaidžiant įvairius kalbos žaidimus, taisyklingai taria beveik kalbos garsus. Supranta ir vartoja palyginimus (gražus – gražesnis). Kalbėdamas vartoja sudėtingus sakinius. Kalba apie priežastis vartodamas jungtukus (nes, kodėl, kad). Pradedą sekti trumpas pasakas, istorijas.</p> <p>Klausymas: Išklauso įvairaus turinio tekstus. Supranta sudėtingesnio turinio tekstus. Išklauso tekstą ir nupiešia iliustracijas. Išklaustą pasaką iliustruoja, sudarant įvykio eiga.</p>	<p>Deklamuoja eilėraščius. Moka patarlių, mįslių, priežodžių. Dėsto kilusią problemą, išsako savo nuomonę, geba pasiginčyti. Sprendžia konfliktus, problemas. Aptaria rizikingas situacijas. Diskutuoja įvairiais klausimais. Tyrinėjant aplinką, diskutuoja apie sudėtingus reiškinius, priežastinius ryšius, procesus. Eksperimentuojant, modeliuojant, dalinasi žiniomis. Ieškant informacijos, aptaria – ką stebėjo, ką matė. Sprendžiant problemas kartu su kitais, kelia klausimus, tikrina, svarsto. Žaidžiant įvairius kalbos žaidimus, vaikas taisyklingai taria visus kalbos garsus. Kalbėdamas, vaikas vartoja būdvardžius, įvardžius, jungtukus beirieveiksmus. Pasakodamas geba susieti sakinius, sakiniai aiškūs, logiški.</p> <p>Klausymas:</p>
--	--	---	--	--

			Žaidžiant išklauso kito vaiko patarimą, išklauso į auklėtojos žodžius, nepertraukia kalbančiojo.	Išklauso įvairių stilių tekstus. Supranta knygelės, pasakojimo, pokalbio, vaidinimo, kompiuterinių prezentacijų, kalbos įrašų turinį, įvykių eigą. Vaikas seka girdėtų, matytų įvykių eigą arba nuosekliai iliustruoja jį. Žaidžia įvairius kalbos žaidimus, moka tylėti, kai kalba draugas, auklėtoja.
Vaiko veiksenos				
Ankstyvasis ugdymas		Ikimokyklinis ugdymas		
<ul style="list-style-type: none"> - Sako trumpus eilėraštkus. - Žaidžia žaidimus. - Mėgdžioja žodelius. - Klausosi raiškaus deklamavimo. - Imituoja daineles, eilėraštkus. - Kalba apie save, savo šeimą. - Kelia klausymus „Koks?“, „Kodėl?“, „Kur?“. - Pasakoja apie tai, ką matė ir girdėjo žodžiais, gestais. - Kartoja girdėtus eilėraštkius, dainuoja daineles. - Klausosi pasakų ir pasakojimų. 		<ul style="list-style-type: none"> - Klausosi pasakų ir pasakojimų. - Seka skaitomos ar sekamos pasakėlės veikėjų veiksmų nuoseklumą, imituoja jų veiksmus. - Susipažįsta su įvairiomis kalbomis: žmonių, paukščių, žvėrelių, spalvų, garsų, linijų, judesių, mimikos. - Įvairių veiklų metu, dienos režimo momentais įgyja vis naujų sąvokų ir taisyklingai jas vartoja. - Vaikas klausosi sekamų pasakų, skaitomų grožinės literatūros kūrinėlių, grupės draugų, įrašų, radijo ir TV laidų. - Išvykų metu stengiasi pajusti gamtos kalbą, susijusią su metų laikų požymių kaita: čiurlena upelis, tirpsta varvekliai, čiulba paukščiai, kaukia vėjas, ošia miškas. - Skaitant grožinę literatūrą įsimena vaizdingus posakius ir stengiasi taikliai juos pavartoti kasdieniame gyvenime. - Kalbasi su grupės draugais, pedagogais, pasakoja patirtus įspūdžius, kuria išgalvotas istorijas. - Deklamuoja, vaidina, mėgdžioja, seka girdėtas pasakas, kuria skaičiuotes, garsų pamėgdžiojimus. - Mokosi apibūdinti įvairius aplinkos objektus, gamtos reiškinius, žmones. - Žaidžiant komentuoja ką daro, įvardija, apibūdina, nusako savo veiksmus, derina 		

	<p>žaidimo siužetą su draugais.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pasakoja pagal paveikslėlių serijas, savo piešinius, knygų iliustracijas. - Pasakoja patirtus įspūdžius, ką vaikas norėtų patirti, apie ką svajoja. - Žaidžiant žaidimus, patys kuria situacijas, pasakoja, kas ir kaip turi vykti. - Pasakoja apie savo mėgstamus kūrinius, žurnaliukus, TV laidas, herojus, bando argumentuoti savo pasirinkimą - Dalyvauja organizuojant įvairias pramogas, pasilinksminimus. Planuoja ir atlieka bendrus kūrybinius darbelius.
--	--

Pasiekimų sritis: Rašytinė kalba.

Vaiko pasiekimai				
1,5–2 m.	2–3 m.	3–4 m.	4–5 m.	5–6 m.
<p>Rašymas: Įvairiomis rašymo priemonėmis spontaniškai brauko popieriaus lape.</p> <p>Skaitymas: Varto knygeles, žiūrinėja paveikslėlius, piršteliu juos rodo. Pradedą atpažinti jo mėgstamas knygeles, nori, kad jas jam paskaitytų. Mimika, gestais reaguoja į skaitomą tekstą. Kreipia dėmesį į aplinkoje esančias raides, žodžius, simbolius</p>	<p>Rašymas: „Rašo“ vertikalias ir horizontalias keverzonės, apskritos ir tiesios linijos, prirašant pilną lapą.</p> <p>Skaitymas: Vartant, žiūrinėjant knygeles, žurnalus, paveikslėlius, atpažįsta ir įvardina iliustracijų objektus. „Skaito“ ar prašo perskaityti užrašus, tekstą Pradedą pažinti aplinkoje esančius simbolius.</p>	<p>Rašymas: Varto, žiūrinėja knygas. Atpažįsta besikartojančius simbolius, ženklus. Piešia kreidelėmis, pieštuku, tapo teptuku, pirštais. „Rašo“ realių raidžių elementus. Dėlioja stambesnes mozaikas.</p> <p>Skaitymas: Knygelių iliustracijų objektų atpažinimas, įvardijimas. Skaitant knygelę atkreipiamas dėmesys į paveikslėlius, į raides.</p>	<p>Rašymas: Tyrinėjant aplinką, apvedžioja geometrines figūras, žvėrelių kontūrus. Vartant, žiūrinėjant knygas, bando kopijuoti žodžius, raides. Piešiant, tapant, bando rašyti savo vardą ar vardo raides. Braižo planus, schemas, grafikus.</p> <p>Skaitymas: Domėsi abėcėlės raidėmis. Skaito televizijos užsklandas, reklama. „Skaito“ knygas, sugalvoja pavadinimus paveikslėliams, knygelėms. Vartant knygas, atpažino žodžius</p>	<p>Rašymas: Žiūrinėjant, vartant knygas, vaikas domėsi spausdintu žodžiu, kopijuoja matomus žodžius, rašo ženklais, rašo spausdintomis raidėmis žodžius, raides, rašo skaitmenis. Piešia apskritimus, trikampius, kvadratus. Dėlioja raides.</p> <p>Skaitymas: Domėsi knygomis, įvairiais rašytiniais tekstais, supranta nesudėtingą jų siužetą. Pradedą suprasti ryšį tarp knygos teksto, iliustracijų. Žino keliolika abėcėlės raidžių. Supranta, kad garsas siejamas su raide, o aidės sudaro žodį. Pradedą skirti žodžius</p>

				sudarančius garsus, skiemenis. Pažįsta parašytą žodį, kaip atskirų raidžių junginį.
Vaiko veiksenos				
Ankstyvasis ugdymas		Ikimokyklinis ugdymas		
<ul style="list-style-type: none"> - Stebi knygelėse esančius paveikslėlius, kalba apie juos. - Keverzoja, spontaniškai brauko popieriaus lape. - Kuria elementarius vaidinimus su pasakos veikėjais, personažais. - Varto žurnalus, knygeles. - Atsakinėja į klausimus apie tai ką perskaitė. 		<ul style="list-style-type: none"> - Vaizduoja, kad skaito, siužetą atpasakojant pagal iliustracijas. - Kartu su auklėtoja skaito grožinės ir pažintinės literatūros knygas. - Domisi abėcėlės raidėmis, tekste suranda žodžius, prasidedančius ta pačia raide. - Tariant garsą, suranda jį atitinkančią raidę tekste. Pažįsta keliolika abėcėlės raidžių. - Pasivaikščiojimų, išvykų metu bando perskaityti pavadinimus. - Įvairiais pieštukais, flomasteriais, rašikliais imituoja rašymą. - Rašo lentoje, lauke – naudojant gamtine medžiaga. - Kuria knygeles, atvirukus, kvietimus, žemėlapius, grupės taisykles. - Kuria lankstinukus, skelbimus, kvietimus, atvirukus piešdami, tapydami, aplikuodami. - Iliustruoja savo sugalvotus pasakojimus, pagamintas knygeles. - Mokosi parašyti savo vardą ant darbelio ar piešinio. - Dėlioja įvairias dėliones su raidėmis. - Kopijuoja raides, aktualius žodžius. - Kompiuteriu parašo keletą raidžių ar žodžių, juos perskaito. 		

Komunikavimo kompetencijos ugdymo gairės

Mokymas komunikuoti yra ypatingas, jis vyksta natūraliai – žaidžiant, valgant, išskylaujant...

Vaiko kalbos ugdymas neatsiejamas nuo aplinkos suvokimo, supratimo ir pažinimo. Žodžiai gimsta vaikui bendraujant su aplinka: žaidžiant, dirbant, švenčiant, dainuojant, klausant pasakų. Žodžius vaikas perpranta ir patikslina susidurdamas su konkrečiais daiktais, jų paskirtimi įvairiais socialinio gyvenimo reiškiniais – tradicijomis, papročiais. Jie atspindi vaiką. Konkrečios kalbėjimo ir bendravimo situacijos moko mažą vaiką išgirsti žodį, tarimo teisingumą, mokosi kalbos vartojimo taisyklių. Tik normaliomis kalbėjimo ir bendravimo sąlygomis galima įgyti komunikabilumo patirtį ir įgūdžius.

Ugdymas vyksta dviem būdais: visiškai spontaniškas – „gyvenant” grupėje: valgant, tvarkantis – pasakyti savo nuomonę, išreikšti džiaugsmą: žaidžiant, pasidalinti su draugais “žiniomis”, išskylaujant kalbėtis su draugais, pedagogu – išdrįsti paklausti, aptarti, pasiginčyti, ir antra, tikslingai

sudarant įvairias situacijas: situacijas – papasakoti patirtus nutikimus, išsakyti savo jausmus; aptarti stebėtą filmą, išklausus pasaką; deklamuoti kūrinį, pačiam mėginti eiliuoti; žaisti įvairius kalbos žaidimus, teatrą.

Ypač vertingos bendradarbiavimo, veiklos su kitais vaikais ir suaugusiais, kai siekiama bendro tikslo, situacijos.

Vienas iš svarbiausių būdų, t. y. pedagogas kaip komunikabilumo pavyzdys. Jis turi ugdyti gebėjimą klausyti (išklauso kiekvieną vaiką, nepertraukia, ugdo vaikų kantrybę, valią).

Pedagogas iš žinių dalytojo turi virsti vaiko padėjėju, pedagogo aplinka turi virsti vaiko kuriama aplinka, kuri skatina jo veiklą, ją saugo ir gina.

Pedagogas, kalbantis su vaiku, turi būti jam taisyklingos kalbos pavyzdžiu. Raiškiai, emociškai, gyvai pasakoti, sekti, skaityti, deklamuoti, siekiant mažylio įsitraukimo. Skirtingai intonuoti teiginius, klausimus. Aiškiai ir tiksliai tarti visus garsus, junginius, teisingai kirčiuoti.

Siekiant padėti vaikams išsiugdyti komunikavimo kompetencijos pradmenis, pedagogui svarbu:

- palaikyti ir skatinti vaiko norą bendrauti su bendraamžiais ir kitais žmonėmis, turtinant ir plėtojant vaiko patirtį;
- ugdyti meilę gimtajam žodžiui, pratinti reikšti savo mintis, pasakoti patirtus įspūdžius ir reikšti savo nuomonę;
- skatinti domėjimąsi knyga, grafiniais simboliais, kalba, garsais;
- sudaryti vaikui palankias sąlygas aktyviai bendrauti su aplinka.

PAŽINIMO KOMPETENCIJA

Pažinimo kompetencija – tai vaiko domėjimasis viskuo, kas yra aplink.

Pažinimo kompetencijos ugdymas leidžia vaikui lengviau suvokti kai kuriuos procesus, dėsningumus, priežastinius ryšius.

Pažintinė veikla teikia vaikui galimybę klausinėti, stebėti, tyrinėti, eksperimentuoti, spręsti problemas, kritiškai mastyti, sutelkti dėmesį, kelti hipotezes, manipuliuoti daiktais, samprotauti, ieškoti informacijos, įgyjant supratimą apie žmones, gamtinę ir kultūrinę aplinką, gimtinę.

Aplinkos pažinimo srityje numatyta, kad vaikas susipažintų su daiktais ir supančia aplinka, įgytų supratimą apie daiktų bei reiškinių požymius ir savybes, susipažintų su gyvosios ir negyvosios gamtos objektais ir reiškiniais, suvoktų savo priklausomybę šeimai, bendruomenei, valstybei.

Pasiekimų sritis: Aplinkos pažinimas.				
Vaiko pasiekimai				
1,5–2 m.	2–3 m.	3–4 m.	4–5 m.	5–6 m.
Pažįsta ir pavadina kai kuriuos gyvūnus, žmones, daiktus. Žino kai kurių daiktų paskirtį. Stebi suaugusiojo veiksmus prižiūrint	Atpažįsta ir pavadina vis daugiau artimiausioje aplinkoje esančių gyvūnų, augalų, daiktų, domisi jais. Dalyvauja prižiūrint gyvūnus, augalus.	Pastebi ir nusako aiškiausiai pastebimus gyvūnų/augalų požymius. Atpažįsta gamtoje ar paveikslėliuose dažniausiai sutinkamus gyvūnus/augalus. Vaikas supranta kuo naudingi	Atpažįsta ir įvardija ne tik naminius, bet ir kai kuriuos laukinius gyvūnus. Samprotauja apie naminių ir laukinių gyvūnų gyvenimo skirtumus. Nustato, kad	Samprotauja apie tai, kur gyvena, kuo minta naminiai ir laukiniai gyvūnai. Supranta laukinių gyvūnų globos esmę. Suvokia gyvūnų/augalų

<p>gyvūnus/augalus. Stebint suaugusiojo elgesį suvokia, kaip globoti gyvūnus/ augalus, pats mėgdžioja.</p> <p>Skiria atskirus gamtos reiškinius.</p> <p>Orientuojasi savo artimiausioje aplinkoje.</p>	<p>ar žalingi žmogui gyvūnai/ augalai.</p> <p>Skiria ir pavadina daugiau klimato reiškinius (rūkas, pūga, šlapdriba). Pasako metų laikų pavadinimus ir būdingus jiems požymius. Nustato pakeitimus įvairiais metų laikais</p> <p>Pastebi pasikeitimus savo aplinkoje. Pasako miesto gatvės, kurioje gyvena, pavadinimus.</p>	<p>gyvūnai įvairiai juda, skirtingai valgo. Papasakoja apie naminių gyvūnų naudą žmonėms. Moka prižiūrėti naminius gyvūnus, geba pastebėti jų augimą. Samprotauja apie laukinių gyvūnų priežiūrą. Skiria daržoves, vaisius, uogas, nusako, kaip juos naudoti maistui. Supranta augalų skirtumą (savo dalimis).</p> <p>Domisi dangaus kūnais, gamtos reiškiniais, kurių negali pamatyti (žemės drebėjimas, ugnikalnių išsiveržimas).</p> <p>Pasakoja apie savo šeimą, apie savo gimtąjį miestą/gyvenvietę</p>	<p>gyvybės ratą. Pastebi aiškiai matomus skirtumus ir panašumus tarp gyvūnų/ augalų. Papasakoja apie gyvūnų naudą žmonėms ir augalų naudojimą maistui. Pradedą jausti prierašumą prie artimiausios gamtinės aplinkos. Rodo pagarbą gyvajai aplinkai ir besiformuojančią atsakomybę už jos išsaugojimą. Mokosi rūšiuoti atliekas.</p> <p>Pradedą suprasti dangaus kūnų ryšius.</p> <p>Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą, įvardija savo giminaičius, žino savo adresą. Skiria ir pavadina profesijas, darbus.</p>
--	--	--	---

Vaiko veiksenos

Ankstyvasis ugdymas	Ikimokyklinis ugdymas
<ul style="list-style-type: none"> - Tyrinėja daiktus visais pojūčiais (mato, liečia, girdi). - Rūpinasi grupės augalais. - Stebi augalo gyvenimo etapus (dygimą, augimą, žydėjimą, brandinimą, nunykimą). - Žaidžia žaidimus. 	<p>Gyvūnų gyvenimo pažinimas</p> <ul style="list-style-type: none"> - Klausant pasakas, žiūrinėjant paveikslėlius, vaikas įgyja žinių apie esančius gyvūnus - Tyrinėjant artimiausią aplinką, vaikas stebi gyvūnus, susipažįsta su jų gyvenimo sąlygomis , įvairove. - Gamtoje vaikas stebi suaugusiojo elgesį, suvokia, kaip globoti gyvūnus, pat mėgdžioja.

<ul style="list-style-type: none"> - Renka gamtine medžiaga. - Žaidžia pojūčių žaidimus. - Mokosi savo kūno dalių pavadinimus, aptaria jų paskirtį ir priežiūrą. - Stebi save ir draugus. - Klausant pasakas, žiūrinėjant paveikslėlius, vaikas įgyja žinių apie esančius gyvūnus. - Žaidžiant su žaislais pakaitalais (liečia, čiupinėja, glosto), tiesiogiai nustato kuo gyvūnai skiriasi. 	<ul style="list-style-type: none"> - Stebint gyvūnus išvykos metu, vaikas bendrauja su gyvūnais, juos kalbina, paglosto, pratinasi maitinti. Augalų gyvenimo pažinimas - Stebint augalus artimiausioje aplinkoje, vartant knygas, atpažįsta sutinkamus medžius, gėles, daržoves, vaisius, pasako jų pavadinimus. - Eksperimentuoja su gamtoje ar paveikslėliuose dažniausiai sutinkamais augalais lygina pagal plotį, aukštį, lapų formą, spalvą. - Bendraujant su auklėtoja, uodžia įvairius augalus, skanauja vaisius, bando atrasti kvapo ir skonio panašumus ir skirtumus. - Kartu su suaugusiųjų stebi ir tyrinėja įvairius augalo augimo tarpsnius. - Prižiūrint augalus darželio sode, vaikas padeda sodinti, laistyti, ravėti gėlynus. Pasiryžta nelaužyti, nežaloti, be reikalo neskinti gėlių. - Prižiūrint kambarinius augalus, vaikas padeda sėti ir auginti įvairias gėlytes vazonėliuose. Rūpinasi sužalotais, neprižiūrėtais augalais. Augalų daiginimo, auginimo ir priežiūros darbus atlieka savarankiškai. - Stebint ir tyrinėjant augalus artimiausioje aplinkoje nustato, kad visiems augalams reikia maisto medžiagų, vandens, oro. Negyvosios gamtos objektų ir reiškinių pažinimas - Žaidžiant su vandeniu ir smėliu, vaikas pažįsta jų savybes. - Ieškant informacijos, nustato įvairius vandens telkinius, suvokia, kad jie reikalingi gyvybei palaikyti. - Pasivaikščiavimo metu stebi klimato reiškinius, gamtoje vykstančius pokyčius ir ypatybes visais metų laikais, suvokia oro buvimo faktą, išpūdžius perteikia kasdienėje veikloje. - Tyrinėjant dirvožemį, vaikas įsitikina jo įvairove. - Stebint dangaus šviesulius, nustato juos reikalingumą gyvybei. - Stebint oro ir klimato reiškinius suvokia oro naudą, nustato ryšį tarp oro sąlygų ir gamtos aktyvumo. - Eksperimentuojant, vaikas įsitikina, jog šviesa yra natūrali ir dirbtinė. Priklausomybės savo šeimai, bendruomenei, valstybei suvokimas: - Žaidžiant socialinius žaidimus, vaikas pristato savo ir artimųjų vardus, giminystės ryšį, jų profesijas, pomėgius. - Žiūrinėja šeimos nuotraukų albumus, komentuoja, apibūdina savo šeimos narius, at
--	---

	<p>pažįsta juos fotografijose.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Piešia šeimos „medį“. - Įvairių veiklų metu ugdo pasididžiavimą savo šeima, suvokia šeimos svarbą, supranta šeimos rūpesčius ir džiaugsmus. - Dalyvauja bendruose vaikų ir tėvų renginiuose, konkursuose, šventėse, supranta, kad šeimoje būtina vienas kitam padėti. - Įvairių veiklų metu suaugusiųjų padedamas vaikas susipažįsta su tautos istorija. - Aktyviai veikdamas išsiaiškina valstybės simboliką ir jos reikšmę. - Klausosi skaitomų grožinės literatūros kūrinių, legendų ir padavimų apie svarbiausius Lietuvos istorinius įvykius, vietas . - Edukacinių žaidimų metu neakivaizdžiai keliauja įžymiausiomis gimtojo miesto, rajono, Lietuvos vietomis, išsiaiškina, kas tai yra gimtinė. - Klausant pasakojimų, vartant knygeles vaikai sužino, kad pasaulyje gyvena įvairių rasių, tautybių žmonės, kad jie turi savo valstybes, tradicijas, kalba.
--	---

Pasiekimų sritis: Skaičiavimas ir matavimas

Vaiko pasiekimai				
1,5–2 m.	2–3 m.	3–4 m.	4–5 m.	5–6 m.
Supranta vis daugiau žodžių, kuriais nusakomas daiktų skaičius, forma, dydis, spalva . Žaisdamas stengiasi rasti reikiamos formos, dydžio ar spalvos daiktą.	Skiria žodžius: vienas ir daug. Žaidžiant tapatina daiktus (pagal formą, dydį) tiesiogiai: pridėdamas, pamatuodamas, dėdamas į įdubimą; pradeda vartoti daiktams lyginti atitinkamus žodžius.	Pradeda skaičiuoti daiktus, palygina ir dalina daiktus į grupes. Atpažįsta ir atrenka skritulio, keturkampio, kvadrato formos daiktus. Statydamas, konstruodamas, komponuodamas, grupuodamas pradeda atsižvelgti į daikto forma, spalvą, dydį.	Skaičiuoja iki 5. Supranta, kad daiktų skaičius nepriklauso nuo daiktų savybių. Nustato daiktų ilgį, plotį, aukštį, storį, masę, vartoja žodžius: ilgesnis - trumpesnis, siauresnis - platesnis, aukštesnis - žemesnis, lengvesnis - sunkesnis	Skaičiuoja iki 10. Vartoja sąvokas: aukštas–žemas, platus-siauras, sunkus-lengvas, storas-plonas. Atskiria plokštumo ir erdvės figūras. Klasifikuoja daiktus pagal dydį, formą spalvą. Apibūdina daiktų vietą ir padėtį erdvėje. Suvokia laiko tėkmę.
Vaiko veiksenos				
Ankstysis ugdymas		Ikimokyklinis ugdymas		
- Manipuliuoja su skirtingų spalvų, dydžių, formų daiktais.		Skaičiavimas - Žaidžiant su daiktais, vaikas įgyja intuityvų supratimą apie kiekį, vartoja		

<ul style="list-style-type: none"> - Žaidžia didaktinius žaidimus. - Klauso ir teatralizuoja žaidimus, daineles, skaičiuotes, pasakėles, eilėraštkus. - Žaidžia slėpynių žaidimus (su žaislais, daiktais) - Rodo pirštelius ir skaičiuoja savo metus. 	<p>žodžius.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eksperimentuojant, vaikas mokosi suprasti apie grupių lygybę ir nelygybę: nuosekliai uždeda vieną daiktą ant kito, prideda vieną prie kito. Vartoja sąvokas tiek pat, po lygiai, daugiau, mažiau. - Edukacinių žaidimų metu vaikas skaičiuoja daiktus nuo 1 iki 10, sąmoningai sudaro skaičių eilę, įsimena skaičių seką. Vaikas suvokia kiekvieno skaičiaus sandarą iš vienetų: 5 – tai 1,1,1,1,1, ar mažesnių skaičių: 5 – tai 2+3. Mokosi skaičiuoti vartodami kelintinius skaitvardžius. Mokosi dalinti į 2 – 3 - 4 lygias dalis, vartoja sąvokas pusė, trečdalis, ketvirtadalis. - Žaidžiant didaktinius žaidimus mokosi pažymėti skaičių atitinkamu skaitmeniu, parašyti skaitmenis nuo 0 iki 10. - Pasivaikščiojimų metu pastebi skaitmenis aplinkoje: namų, autobusų numeriai, kainos, darbo valandos. - Dailės užsiėmimų metu dekoruoja auklėtojos užrašytus skaitmenis; patys bando juos pavaizduoti panaudodami įvairias medžiagas. <p>Matavimas</p> <ul style="list-style-type: none"> - Atrenka daiktus pagal dydį (didelis – mažas), lygina dydžius uždedant daiktus vienas ant kito ar įdedant vienas į kitą, rūšiuoja didelius ir mažus daiktus. Veikia su daiktais, vertina jų dydį, pagal dydį rūšiuoja daiktus. - Lygina skirtingus ir vienodus daiktus: pagal ilgį, aukštį, plotį, storį uždedant vieną ant kito, pridėdant vieną prie kito. Bando suvokti ilgio pastovumą: virvutės ilgis nesikeičia užmezgus magą, sulenkus per pusę, suraičius, vamzdelio ilgis nesikeičia sulenkus jį. Bando suvokti tūrio pastovumą: manipuliuoja vandeniu, smėliu ir kt., keičiant indų formą. - Veikiant su daiktais vartoja dydį apibūdinančias sąvokas: ilgas, trumpas, didelis, mažas, toks pat, kitoks. - Lygina geometrines formas, skirsto jas į apvalias ir kamputas. Taiko geometrines formas į atitinkamas kiaurymes, pastebi skirtumą. Veikdamas su daiktais, regėjimo ir lytėjimo pojūčiais mokosi skirti geometrines formas ir įsimena jų pavadinimus. - Žaidžiant, vaikas naudoja įvairios formos figūras, statybines detales. Naudoja žinomas formas piešiant, tapant, aplikuojant, dėlioiant įvairius raštus, vaizduojant daiktus.
---	---

	<ul style="list-style-type: none"> - Atpažįsta įvairias formas gamtoje. - Žaidžia vaizduotės žaidimus. - Atranda daiktų pėdsakų žymes; ratų, pėdų, letenų, geometrinių figūrų pėdsakus smėlyje, sniege. - Žaisdamas didaktinius žaidimus grupuoja figūras pagal formą, spalvas, dydį; dėlioja figūras didėjimo ir mažėjimo tvarka. - Pasivaikščiojimų metu stebi gamtos spalvas įvairiais metų laikais, jas pavadina. - Eksperimentuoja su dažais, išgauna įvairiausių atspalvių, bando juos pavadinti, ieško aplinkoje tokios spalvos daiktų. - Stebėdami vandens pusrus, muilo burbulus, vaivorykštę, susipažįsta su spektro spalvomis, išsiaiškina, kokios jos. - Judant, veikiant, tyrinėjant erdvę, apibūdina daiktų padėtį, supranta sąvokas „ant“, „po“, „aukštai“, „žemai“. - Skiria kairę ir dešinę kūno puses, kūno priekį, užpakalį, dešinę, kairę ranką, koją. - Nustato, parodo ir pavadina kryptis, orientuodamiesi į savo kūno padėtį. pirmyn, atgal, kairėn, dešinėn, aukštyn, žemyn. - Mokosi nustatyti daiktų padėtį vienas kito atžvilgiu: šalia vienas kito, už, prieš, tarp, viduje, išorėje, aplink, po ir pan. - Edukacinių žaidimų metu mokosi orientuotis stalo, popieriaus paviršiuje: piešia lapo viršuje, apačioje, dešinėje ir pan. - Piešia smulkius ornamentus, rašmenis iš kairės į dešinę, pirštu seka skaitomą tekstą.
--	---

Pasiekimų sritis: Tyrinėjimas

Vaiko pasiekimai				
1,5–2 m.	2–3 m.	3–4 m.	4–5 m.	5–6 m.
Stengiasi išbandyti žaislus ar daiktus, stebi, kas vyksta aplinkui, rodo kitiems, ką pavyko padaryti.	Atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis, tačiau rodo susidomėjimą, bando aiškintis, kas tai yra, kaip ir kodėl tai veikia, vyksta.	Pats pasirenka žaidimui ar kitai veiklai reikalingus daiktus ir medžiagas, paaiškina, kodėl pasirinko. Žaidžiant tyrinėja, išbando daiktus bei medžiagas.	Geba suvokti ryšį tarp to, kaip daiktas padarytas ir jo paskirties. Domisi medžiagomis, iš kurių padaryti daiktai, ir jų savybėmis. Suvokia	Domisi aplinka, mėgsta stebėti, noriai atlieka paprastus bandymus. Samprotauja apie tai, ką atrado, sužinojo, kelia tolesnius klausimus, ką dar

			medžiagos, iš kurios padarytas daiktas, pasirinkimo tikslumą.	galima būtų tyrinėti. Aptaria nesudėtingų stebėjimų, bandymų ar konstravimo planus, numato rezultata, mokosi pavaizduoti juos nesudėtingose lentelėse, diagramose. Pristato savo tyrinėjimus, darbus.
Vaiko veiksenos				
Ankstyvasis ugdymas		Ikimokyklinis ugdymas		
<ul style="list-style-type: none"> - Vaikas siekia paimti daiktus, žaislus, juos liečia, kiša į burną. - Tyrinėja skirtingas žaidimo erdves (minkšti ir kieti paviršiai, erdvės viduje ir lauke). - Tyrinėja skirtingus pojūčius (oras, kvapas, garsai, temperatūros skirtumas). - Tyrinėja spalvas. - Manipuliuoja kiekiais, eina nuo vientiso prie dalių. - Mokosi apsirengti, valgyti, padėti vienas kitam. 		<ul style="list-style-type: none"> - Natūraliai susidariusiose ir suaugusiojo parengtose situacijose lavina uoslės ir skonio suvokimą. - Apibendrina daiktus pagal jų funkcinę reikšmę. - Stebi savo aplinkoje įvairius daiktus, jais naudojasi, tyrinėja. - Vaikas eksperimentuoja savo pojūčiais, tyrinėja aplinką: įsiklauso, išžiūri, uodžia, liečia, ragauja, stebi atsiradimą, pokyčius. - Ilgesnį laiką kryptingai stebi įdomesnius reiškinius, pavadina, apibūdina, skaičiuoja, matuoja, gretina, lygina, grupuoja. - Tyrinėja paviršiaus savybes: šaltas, šiltas, švelnus, šiurkštus, gruoblėtas, apskritas, kampuotas, spalvotas. - Susipažįsta su kai kuriais senoviniais daiktais, įnagiais, sužino apie jų panaudojimą. - Tyrinėja daiktui ar daiktų grupei būdingus požymius ir juos įvardija, skirsto pagal paskirtį, sudaro daiktų grupes pagal pasirinktą ar nurodytą požymį. - Tyrinėja pojūčiais ir atpažįsta medžiagą iš kurios pagamintas daiktas: medinis, keraminis, odinis, lininis, plastmasinis, geležinis, sužino priešybių ryšius: šilta – šalta, daug – mažai, diena – naktis. - Mokosi skirti visumos ir dalies santykius: žmogus ir jo veidas, juostos raštas ir jo elementai ir pan. - Bando perprasti nuoseklumo ryšius: paros dalių kaita, buities darbų ritualai, kalendorinių švenčių pasikartojimas, augalo, gyvūno, žmogaus augimo (vystymosi) stadijų kaita. - Pratinasi “užrašyti” stebėjimo, tyrinėjimo rezultatus simboliais, paveikslėliais; 		

	<p>sudaro planą, žemėlapi, „rašo“ savo gyvenimo istoriją.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bando naudotis įrankiais bei priemonėmis - Eksperimentuoja: pila vandenį ant smėlio, stebi kaip jis susigeria; žiemą atsineša į grupę sniego ar ledo ir stebi kaip jis tirpsta. - Veiklai panaudoja įvairius įrankius bei priemones: žirkles, kljus, atsuktuvą, plaktuką, liniuotę ir kt. - Išbando techninius pasaulio pažinimo būdus – ką nors sujungti (suklijuoti, sunerti, supinti ir kt.), atskirti (atplėšti, nukirpti, nupjauti, išardyti), matuoti. - Eksperimentuoja su mažiau įprastais daiktais, padedančiais suvokti kai kuriuos reiškinius: veidrodžiu, padidinauoju stiklu, žiūronais. - Atlieka problemines užduotis, tyrinėja techninius atradimus: prietaisų galimybes, energiją, žaidžia kompiuteriais, klausosi muzikos.
--	---

Pasiekimų sritis: Mokėjimas mokytis

Vaiko pasiekimai				
1,5–2 m.	2–3 m.	3–4 m.	4–5 m.	5–6 m.
Nori naujų įspūdžių, aktyviai domisi aplinkos daiktais, juda, norėdamas paimti, pasiekti, išbandyti žaislus ar daiktus. Stebi ir mėgdžioja, klausia. Patraukia, pastumia, paridena, įdeda daiktus ir stebi, kas vyksta, bando pakartoti pavykusį veiksmą.	Veikia spontaniškai ir tikėdamasis tam tikro rezultato. Klausia, kaip kas nors vyksta, kaip veikia, atidžiai stebi, bando. Modeliuoja veiksmus ir siužetinio žaidimo epizodus. Džiaugiasi tuo, ko išmoko.	Pasako, parodo, ką nori išmokti. Mėgsta kūrybiškai žaisti, veikti, siūlo žaidimų ir veiklos idėjas, imasi iniciatyvos joms įgyvendinti, pastebi ir komentuoja padarinius. Pasako, ką veikė ir ką išmoko.	Norėdamas ką nors išmokti, pasako, ko nežino ar dėl ko abejoja. Drąsiai spėja, bando, klysta ir taiso klaidas, klauso, ką sako kiti, pasitikslina. Aptaria padarytus darbus, planuoja, ką darys toliau, spėlioja, kas atsitiks.	Kalba apie tai, ką norėtų išmokti, ką darys, kad išmoktų, numato, ką veiks toliau, kai išmoks. Laiko save tikru mokiniu, atradėju. Drąsiai ieško atsakymų į klausimus. Išsiaiškina, kokios informacijos reikia, randa reikiamą informaciją įvairiuose šaltiniuose. Pasako, ką jau išmoko, ko dar mokosi, paaiškina, kaip mokėsi, kaip mokysis toliau.
Vaiko veiksenos				
Ankstyvasis ugdymas		Ikimokyklinis ugdymas		
- Vaikas manipuliuoja su žaislais, kurie skatina		- Varto knygeles, enciklopedijas, žiūri nuotraukas, paveikslus.		

<p>stumti, traukti, imti, čiupinėti pirštais.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sugalvoja ir žaidžia naujus žaidimus, siužetus su žaislais. - Noriai imasi suaugusiųjų darbų, padeda tvarkyti, valyti, padengti stalą. - Žaidžia pojūčių žaidimus. 	<ul style="list-style-type: none"> - Padedant suaugusiajam tyrinėja žemėlapius, enciklopedijas. - Klausosi skaitomų informacinių tekstų. - Klausinėja suaugusiųjų ir bendraamžių, ieško atsakymų į rūpimus klausimus. - Sudarinėja gamtos objektų ir reiškinių stebėjimo kalendorius. - Diskutuoja, samprotauja, aptaria rezultatus, formuluoja išvadas.
--	---

Pažinimo kompetencijos ugdymo gairės

Bendraudamas su suaugusiais žmonėmis, stengdamasis pažinti aplinką ir tyrinėdamas gamtą, vaikas užduoda begalybę klausimų ir suaugusiajam svarbu įvairiais būdais sureaguoti:

- diskusijų organizavimas (pvz. probleminių, atvirų klausimų, sprendimas, situacijos aptarimas);
- ypatingesnės aplinkos grupėje kūrimas, kur sudaryti geresnes sąlygas pažinti pasaulį (pvz. eksperimentavimo ir tyrinėjimo vietą, techninę erdvę);
- išvykos – atradimai, žaisdamas, judėdamas, bendraudamas vaikas natūraliai dalijasi išpūdžiais, eksperimentuoja, stebi, tyrinėja, visa, kas vyksta aplink; atranda gyvosios ir negyvosios gamtos ypatybes.
- pažinimo ir tyrinėjimų savaičių organizavimas.

Iki trejų metų amžiaus vaikai žaidžiant tyrinėja aplinką, manipuliuoja, eksperimentuoja su daiktais. Pažinimo raida plėtojasi, jei pedagogas parenka žaislus, priemones, parodo, kaip galima su jais įvairiau žaisti.

Siekiant padėti vaikams išsiugdyti pažinimo kompetencijos pradmenis, pedagogui svarbu:

- įtraukti vaiką į aktyvų, sąmoningą ugdymąsi, kuriame ugdoma kūrybinga, savarankiška, mąstanti asmenybė;
- organizuoti ugdymo procesą ir ugdymąsi įgyvendinant ugdymo diferencijavimo ir individualizavimo principus, atsižvelgiant į vaikų siekius, polinkius, gebėjimus;
- sukurti ugdymąsi skatinančią aplinką;
- įtraukti tėvus į ugdymo procesą.

SOCIALINĖ KOMPETENCIJA

Socialumo kompetencija – viena būtinų sėkmingo mokymosi ir gyvenimo sąlygų, tai gebėti dalyvauti bendrame gyvenime: suvokti save ir kitus, veikti kartu su kitais, sugyventi su grupės nariais, užmegzti ir palaikyti tarpasmeninius ryšius, rasti kompromisus, spręsti kasdienes problemas, įveikti gyvenimo sunkumus.

Vaikai kaupia socialinę patirtį mėgindamas tyrinėdamas, kūrybiškai įgyvendindamas. Realų patyrimą pildo socialinių situacijų modeliavimas ir vaidinimas, emocijų raiška piešiant, muzikos garsais ir judesiais.

Pasiekimų sritis: Emocijų suvokimas ir raiška				
Vaiko pasiekimai				
1,5–2 m.	2–3 m.	3–4 m.	4–5 m.	5–6 m.
Džiaugsmą, liūdesį, baimę, pyktį reiškia skirtingu intensyvumu. Atpažįsta kito vaiko ar suaugusiojo emocijų išraiškas.	Pradedą atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų raiškos būdus. Pastebi kitų žmonių emocijų išraišką	Atpažįsta kitų emocijas pagal veido išraišką, elgesį, veiksmus. Pradedą suprasti, kad skirtinguose situacijose jaučia skirtingas emocijas, kad jas išreiškia mimika, balsu, veiksmais, poza. Pradedą suprasti, kad jo ir kitų emocijos gali skirtis.	Atpažįsta bei pavadina savi jausmus ir įvardija situacijas, kuriose jie kilo. Geriau supranta kitų jausmus ir situacijas, kuriose jie kyla.	Apibūdina savo jausmus, pakomentuoja juos sukėlusias situacijas bei priežastis. Iš veido mimikos, balso, kūno pozos nustato, kaip jaučiasi kitas.
Vaiko veiksenos				
Ankstyvasis ugdymas		Ikmokyklinis ugdymas		
<ul style="list-style-type: none"> - Atpažįsta emocijas iš paveikslėlių (piktas, liūdnas, linksmas). - Rodo emocijas veido mimika. - Žaidžia didaktinius žaidimus. 		<ul style="list-style-type: none"> - Žaidžiant, veikiant, vaikas pažįsta ir pavadina savo jausmus, išreiškia juos. - Vaikas tyrinėja savo kūną, jausmus, mintis, kalbą. - Aktyviai plėtoja savo ar suaugusiųjų pasiūlytas idėjas, atskleisdamas savo jausmus, norus, polinkius. - Žaidžiant ir veikiant savo jausmus išreiškia verbalinėmis ir neverbalinėmis priemonėmis: gestais, simboliais, mimika. - Žaidžia žaidimus, skirtus išmokti valdyti emocijas. - Savo emocijas ir jausmus perteikia dailės priemonėmis. - Vaikas stebi kitus, jų nuotaiką, elgseną, analizuoja, aptaria. - Atlieka įvairius draminius vaidmenis, atkreipiant dėmesį į kalbą, mimiką, gestus. - Bendraujant, atpažįsta ir įvardija kitų emocijas ir jausmus, tinkamai reaguoja - Sužino, kad yra našlaičių, gyvenančių globos namuose, užjaučia juos. - Klausant skaitomų kūrinių, mokosi užjausti vienišą ir atstumtą, jam padėti. - Žaidžiant socialinius žaidimus, stengiasi suprasti kitų jausmus ir jų neužgauti. - Mokosi parodyti dėmesį artimiems žmonėms įvairių progų metu. 		
Pasiekimų sritis: Savireguliacija ir kontrolė				
Vaiko pasiekimai				
1,5–2 m.	2–3 m.	3–4 m.	4–5 m.	5–6 m.
Išsigandęs, užsigavęs,	Geriau valdo savo emocijų	Pradedą valdyti savo emocijų	Jausmus išreiškia mimika ir	Pats taiko įvairius

<p>išalkęs nusiramina suaugusiojo kalbinamas, glaudžiamas, maitinamas. Pats ieško nusiramavimo. Padeda valdyti savo emocijų raišką ir veiksmus, reaguodamas į suaugusiojo veido išraišką, intonaciją, žodžius.</p>	<p>raišką ir veiksmus. Žaisdamas kalba su savimi. Bando laikytis suaugusiojo prašymų ir susitarimų. Yra ramus, rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais.</p>	<p>raiškos intensyvumą priklausomai nuo situacijos. Nuolat primenant ir sekdamas kitų pavyzdžiu laikosi numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių. Nusiramina kalbėdamas apie tai, kas jį įskaudino.</p>	<p>žodžiais, o ne veiksmis. Sugalvoja kelis konflikto sprendimo būdus, numato jų taikymo pasekmes. Retkarčiais primenamas laikosi numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių. Nusiramina, atsipalaiduoja, pabuvęs vienas, kalbėdamasis su kitais.</p>	<p>nusiramavimo, atsipalaidavimo būdus. Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio, ieško taikių išeičių, kad neskaudintų kitų. Supranta numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių prasmę, naudingumą, savarankiškai jų laikosi.</p>
Vaiko veiksenos				
Ankstyvasis ugdymas		Ikimokyklinis ugdymas		
<ul style="list-style-type: none"> - Žaidžia žaidimus. - Glosto, guodžia draugą, kai jam liūdna. - Dalyvauja įvairiose veiklose (muzikinis ugdymas, sporto užsiėmimai, šventės). - Kartu su auklėtoja žaidžia žaidimus, mažinantys vaiko psichologinę įtampą. - Vykdo paprastus suaugusiojo nurodymus. 	<ul style="list-style-type: none"> - Tyrinėja, kuo žmonės panašūs ir kuo skiriasi. - Vaikas tariasi dėl taisyklių ir stengiasi jų laikytis. - Jei reikia, kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. - Drauge su kitais kuria meninius projektus, bendrus darbelius. - Improvizuoja, vaidina, deklamuoja eilėraščius, žaidžia, dalyvauja konkursuose. - Su suaugusiojo pagalba mokosi rasti išeitį iš sudėtingos padėties, tobulina partneriškumo ir bendradarbiavimo gebėjimus. - Žaidimų metu modeliuoja situacijas iš gyvenimo, literatūros kūrinių, sugalvoja daug tinkamų išeičių. - Mokosi suvokti, kas yra draugystė ir draugai. - Bendraujant, žaidžiant, veikiant vaikas laikosi grupės, darželio taisyklių, susitarimų. - Stebint aplinką, klausinėjant skaitomų grožinės literatūros kūrinių mokosi suprasti neigiamas blogo elgesio pasekmes. - Stengiasi sutvarkyti žaislus, padėti daiktus į vietas, kad kiti galėtų jais naudotis. - Žaidžiant socialinius žaidimus, mokosi kontroliuoti savo elgesį: kalba švelniai, vengia šiurkštumo, irzlumo. - Mokosi suvokti ir atpažinti rizikingas situacijas, pavojingas vietas, nesaugų savo elgesį ir blogus kitų ketinimus. - Sužino į kokius žmones ar tarnybas gali kreiptis į bėdą pakliuvęs vaikas. - Siekia būti savarankiškas, nepriklausomas – sprendžia, sumano, vykdo. 			

	<ul style="list-style-type: none"> - Priima sprendimus dėl veiklos, patiria, išbando. - Eksperimentuoja, išmėgina naujus būdus ir technologijas. - Suaugusiojo sudarytose situacijose bando pasijusti grupės nariu, atsakingu už bendros veiklos sėkmę. - Mokosi prisiimti atsakomybę už savo kasdienį elgesį. 			
Pasiekimų sritis: Savivoka ir savigarba				
Vaiko pasiekimai				
1,5–2 m.	2–3 m.	3–4 m.	4–5 m.	5–6 m.
Atpažįsta save neseniai darytose nuotraukose, savo atvaizdą veidrodyje. Supranta, ką ir kaip gali padaryti pats, išreiškia savo norus. Džiaugiasi savo galimybėmis.	Kalba pirmuoju asmeniu. Savo „aš“ sieja su savo veikla ir daiktų turėjimu. Pasako, kas jis yra – berniukas ar mergaitė. Didžiuojasi tuo, ką turi ir ką gali daryti.	Supranta, kad nuo kitų atskirą savo norų, ketinimų, jausmų pasaulį. Pasako, kaip jaučiasi, ko nori jis pats ir kaip jaučiasi, ko nori kitas. Mano, kad yra geras.	Supranta, kad jis buvo, yra ir visada bus tas pats asmuo. Jaučiasi esąs šeimos, vaikų grupės narys, kalba apie šeimą, draugus. Savęs vertinimas nepastovus, priklauso nuo išsakyto suaugusiojo vertinimo, siekia kitų dėmesio, palankių vertinimų.	Suvokia savo norus, jausmus, savybes, gebėjimus, šeimą, bendruomenę. Ima suvokti save, kaip galinti daryti įtaką kitam ir atsakingai pasirinkti. Juokiasi iš savo klaidų. Save apibūdina, nusakydamas fizines ir elgesio savybes. Save ir savo gebėjimus vertina teigiamai.
Vaiko veiksenos				
Ankstyvasis ugdymas		Ikimokyklinis ugdymas		
<ul style="list-style-type: none"> - Pamatęs ateinančią mamą šypsosi, tiesia rankas. - Žaisti su vaiku žaidimą, judinant rankes, kojeles, liečiant nosytę, nugarytę. - Tarp kitų žaislų atpažįsta savo žaislą, jį parodo. - Žaidžia žaidimus. - Savo rankytėmis, susitelkdamas patiriamais pojūčiams, liečia kitų vaikų plaukus, nosį, akis, ausį 		<ul style="list-style-type: none"> - Žaidžiant vardų žaidimus, vaikas prisistato kitiems, sakydamas vardą, pavardę, lytį. - Veikiant išreiškia save mimika, veiksmu, judesiu, piešiniu. - Žaidžiant įvairius žaidimus su veidrodžiu, išreiškia savi jausmus, nuotaikas, emocijas. Stebi savo kūną, apibūdina jo ypatybes. - Stebint vienas kitą, atranda savo panašumus ir skirtumus su kitais vaikais. - Pasakoja apie savo pomėgius, būdo bruožus, gabumus. - Žiūrinėjant nuotraukas, iliustracijas, stebi žmogaus gyvenimo liniją nuo gimimo iki senatvės. - Keičiasi informacija, mintimis, nuomone, diskutuoja įvairiais klausimais. - Tyrinėja, kuo žmonės panašūs ir kuo skiriasi: matuojasi savo ūgį, sveriasi, daro pėdų ir delnų atspaudus. 		

	<ul style="list-style-type: none"> - Pokalbių metu sužino, kad žmonės būna įvairių tautybių, kalba kita kalba, laikosi kitokių tradicijų, mokosi būti jiems tolerantiški. - Stengiasi suprasti, kad visi vaikai svarbūs ir turi lygias teises. - Sužino, kad gali kreiptis pagalbos, kai pažeidžiamos jo teisės. - Parodo savojo „aš“ stiprumą, kai susilaiko neverkęs po griuvimo, kai sako „ne“ į suaugusiojo prašymą arba draudimą. - Kviečia draugus žaisti, derina sumanymus, veiksmus, keičiasi informacija. - Aktyviai demonstruoja savo gebėjimus įvairių veiklų metu. - Mokosi pasakyti komplimentus sau ir kitiems. - Įvairių veiklų metu tampa vedančiuoju, autoriumi. - Žaidžiant, bendraujant, mokosi suvokti savo unikalumą ir priklausymą grupei. 				
Pasiekimų sritis: Problemų sprendimas					
Vaiko pasiekimai					
1,5–2 m.	2–3 m.	3–4 m.	4–5 m.	5–6 m.	
Susidūręs su sudėtinga veikla, kliūtimi, išbando jau žinomus veikimo būdus	Drąsiai imasi sudėtingos veiklos, atkakliai, keisdamas veikimo būdus bando ją atlikti pats, stebi savo veiksmų pasekmes.	Supranta, kad susidūrė su sudėtinga veikla, kliūtimi, problema. Nori ją įveikti, išbando paties taikytus, stebėtus, sugalvotus. Stebi savo veiksmų pasekmes, supranta, kada pavyko įveikti sunkumus.	Retsykiais pats ieško sunkumų, kliūčių, aktyviai bando įveikti sutiktus sunkumus. Ieško tinkamų sprendimų, tariai su kitais, mokosi iš nepavykusių veiksmų, poelgių. Nepasisekus samprotauja, ką galima daryti toliau, kitaip arba prašo suaugusiojo pagalbos.	Ieško tinkamų sprendimų, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes, tariai su kitais ir atsižvelgia į jų nuomonę, siūlo ir priima pagalbą, mokosi iš savo ir kitų klaidų. Nepasisekus bando kelis kartus, ieškodamas vis kitos išeities.	
Vaiko veiksena					
Ankstyvasis ugdymas			Ikimokyklinis ugdymas		
<ul style="list-style-type: none"> - Žaidžia žaidimus kantriai, nenumeta darbo pirmą kartą nepasisekus. - Kasdieninių, buitinių darbų atlikimas (buteliuko atsukimas, indelių dėjimas vienas į kitą, kortelių dėjimas į joms skirta dėžutę. 			<ul style="list-style-type: none"> - Vertina situacijas, skirsto jas į tinkamus ir netinkamus, rizikingus ir nerizikingus. - Atpažįsta, su koku sunkumu ar problema susidūrė. - Modeliuoja bendravimo konkrečias situacijas, aptaria tinkamus sprendimus. - Pasakojant patirtus įspūdžius, žaidžiant, vaikas ieško išeičių kai nesutampa poreikiai ir interesai; 		

<ul style="list-style-type: none"> - Įsitraukia į žaidimus su kamuoliu. - Stato bokštus iš kaladėlių. - Atliekant įvairias veiklas vieną kartą nepavykus bando dar kartą 	<ul style="list-style-type: none"> - Pats kuria grupės taisykles, tradicijas, jas išbando, laikosi. - Stebint ar dalyvaujant konfliktinėje situacijoje, aiškinasi dėl jos priežasčių, ieško tinkamo sprendimo. - Žaidžia jausmų žaidimus: „Ką žinome vieni apie kitus?“, „Jausmai“, „Aš turiu pilve pyktį“. - Mokosi valdyti savo jausmus: išreikšti žodžiais, piešiniais, vaidyba, muzika. - Stengiasi suprasti ir apibūdinti savo savijautą, reikalui esant kreiptis į suaugusįjį pagalbos. - Žaidžiant mokosi išvengti kliūčių. nepasimesti erdvėje, o pasimetus – ieškoti išeities. - Sprendžia galvosūkius, - Dalyvauja viktorinose, konkursuose, savitai argumentuoja.
---	--

Pasiekimų sritis: Iniciatyvumas ir atkaklumas

Vaiko pasiekimai				
1,5–2 m.	2–3 m.	3–4 m.	4–5 m.	5–6 m.
<p>Pats pasirenka daiktus su jais žaidžia, daug kartų atkakliai bando atlikti naują veiksmą, kartoja tai, kas pavyko. Judesį, veiksmą ar garsą gali pakartoti tuoj pat, po kelių valandų, dienų, todėl savarankiškai modeliuoja kelis judesius ar veiksmus į vieną seką. Trumpam atitraukus dėmesį vėl sugrįžta prie ankstesnės veiklos. Veiksmiais reiškia norus, veda suaugusįjį prie dominančių daiktų</p>	<p>Energingai žaidžia, ką nors veikia, laisvai juda erdvėje, pats keičia veiklą, pasirenka vieną iš kelių daiktų, sugalvoja būdus, kaip pasiekti neprieinamą norimą daiktą. Mėgsta išbandyti suaugusiojo pasiūlytus naujus žaislus, žaidimus, veiklą. Pats pasirenka daiktus, su jais žaidžia, daug kartų bando atlikti naują veiksmą, kartoja tai, kas pavyko.</p>	<p>Dažniausiai pats pasirenka ir kurį laiką kryptingai plėtoja veiklą vienas ir su draugais. Kviečiant, sudominant įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytą veiklą jam, vaikų grupei, visai grupei. Susidūręs su kliūtimi arba nesėkme, bando ką nors daryti kitaip arba laukia suaugusiojo pagalbos. Siekia savarankiškumo.</p>	<p>Pats pasirenka ir ilgesnį laiką plėtoja veiklą vienas ar su draugais. Lengviau pereina nuo paties pasirinktos prie suaugusiojo jam, vaikų grupei ar visai vaikų grupei pasiūlytos veiklos. Pasiūlytą veiklą atlieka susitelkęs, išradingai, savaip, savarankiškai. Ilgesnį laiką pats bando įveikti kliūtis.</p>	<p>Turiningai plėtoja paties pasirinktą veiklą, ją tęsia po dienos miego, kitą dieną. Susidomėjęs ilgesniam laikui įsitraukia į suaugusiojo jam, vaikų grupei ar visai vaikų grupei pasiūlytą veiklą, siūlo kitiems įsitraukti į jo paties sugalvotą veiklą. Savarankiškai bando įveikti kliūtis savo veikloje.</p>

Vaiko veiksenos	
Ankstyvasis ugdymas	Ikimokyklinis ugdymas
<ul style="list-style-type: none"> - Žaidžia socialinius žaidimus. - Piešia piešinių. - Pats išrenka ir pasiūlo auklėtojai skaityti knygelę. - Pradėtus darbus užbaigia iki galo. 	<ul style="list-style-type: none"> - Džiaugsmingai eksperimentuoja, tyrinėja. - Noriai eina suaugusiojo parengtu veiklos „taku“, atlieka parodytus veiksmus ir sugalvoja savus. - Eksperimentuoja, kuria, atranda naujas veiklas. - Savarankiškai pasirenka ir plėtoja veiklą. - Pats pasirenka ir išbando savo galimybes panaudojant aplinkoje esančias priemones. - Įvairioje veikloje įveikia įvairius kliūčių ruožus.

Socialinės kompetencijos ugdymo gairės

Taikome kuo įvairesnes formas vaikų socialinei patirčiai plėsti. Kasdien bendraujant vaikai įpranta girdėti vienas kitą, prakalbinti, pakviesti žaisti, derinti sumanymus, veiksmus, keistis informacija.

Veikiant grupėje vaikai randa įvairiausių priemonių, skirtų pažinti žmogų, bendruomenę, valstybę, kultūros vertybes. Plėtojant socialinę patirtį pastoviai organizuojami susitikimai su įvairiais žmonėmis.

Bendraudami išvykose vaikai kaupia bendravimo, socialinę, kultūrinę patirtį.

Pastebėjus, kad vaikai yra pavargę, nusiminę siūlome atsipalaidavimo minutę. Jeigu vaikams norisi padūkti, išlieti įtampą siūlome išsidūkimo minutę.

Įgyti socialinę patirtį vaikas gali bendraujant ryto, popietės rate: kalbasi, klausosi, žaidžia vaidmenų, sąveikos žaidimus, kuria, sprendžia problemas, susitaria dėl tvarkos, taisyklių kartu.

Labai svarbūs vaiko socializacijai yra menai, vaikas gali išreikšti save pajusti priklausymo grupei, suvokti savo ir kitų poreikius, teises, atsakomybę, įveikti gyvenimo sunkumus, tapant, muzikuojant, šokant.

Pedagogas turi būti tinkamo elgesio pavyzdžiu. Taisyklės sakyti kaip patarimus, pasiūlymus, sakyti teiginiais, o ne draudimais. Aiškinti skatinamo arba draudžiamo elgesio priežastis. Taisyklės turi būti primenamos įvairiomis elgesio aplinkybėmis.

Siekiant padėti vaikams išsiugdyti socialinės kompetencijos pradmenis, pedagogui svarbu:

- skatinti domėjimąsi savimi ir aplinkiniais, pajusti pasitikėjimą savimi ir savo gebėjimai,; pajusti pagarbą šalia esantiems žmonėms, nusiteikti kultūringai bendrauti;
- organizuoti ugdymo procesą ir ugdymąsi, gilinant supratimą apie Tėvynę, gimtinę šeimą ir jos svarbumą žmogui;
- sudaryti palankias sąlygas savarankiškumui ir saviraiškai, iniciatyvumui reikšti, skatinti vaiko savarankiškumą susitelkimą veiklai, ugdyti savi kontrolės įgūdžius;
- padėti vaikui susigyventi su socialine aplinka, gamta, saugoti ir tvarkyti aplinką.

SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA

Sveikatos saugojimo kompetencija – sveikatos, higienos ir saugojimo sampratos suvokimas, tai gebėjimas justai ir valdyti savo kūną, gebėjimas priimti sveikam augimui palankius sprendimus, gebėjimas, gebėjimas suprasti tinkamo maitinimosi, aprangos, poilsio, miego bei sveikos gyvensenos įgūdžių svarba žmogaus gyvenime.

Vaikai judėdami bando išreikšti save, vaikai noriai juda pagal muziką, improvizuoja, šoka, atlieka įvairias kūrybines užduotis (judesiu vaizduoja, fantazuoja, improvizuodami išreiškia savo nuotaiką, jausmais, sumanymą, pagrindinę mintį).

Pasiekimų sritis: Kasdienio gyvenimo įgūdžiai				
Vaiko pasiekimai				
1,5–2 m.	2–3 m.	3–4 m.	4–5 m.	5–6 m.
Valgo ir geria padedamas arba savarankiškai. Kartais parodo mimika, gestais arba pasako, kada nori į tualetą. Suaugusiojo padedamas plaunasi, šluostosi rankas, rengiasi. Paprašytas padeda žaislą į nurodytą vietą.	Pats valgo šaukštu. Geria iš puoduko. Pats gali nusirengti, atsegti sagas; apsirengti padedamas suaugusiojo. Tvarko žaislus. Bando praustis, nusišluostyti veidą, rankas. Pats nueina į tualetą, suaugusiojo padedamas susitvarko.	Valgo beveik nelaistydamas maisto. Bando pats apsiauti, apsilvilti. Nuplauna ir šluostosi rankas, kai padeda suaugusysis. Nori viską daryti pats, nors tai jam nelabai sekasi. Gali sutvarkyti dalį žaislų, su kuriais žaidė	Geba savarankiškai nusiplauti rankas, veidą, valyti dantis, bet dažnokai reikia priminti, paraginti. Stengiasi pats apsirengti, apsiauti. Priminus tvarko daiktus, žaidimo vietą. Pavalgo be suaugusiųjų pagalbos. Priminus tvarkosi žaislus ir veiklos vietą. Nori būti savarankiškas, bet kai nepasiseka, kreipiasi į suaugusįjį ar draugą.	Savarankiškai nusiprausią, valo dantis, nueina į tualetą, susišukuoja. Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Padeda žaislus į vietą. Atlieka įpareigojimus ir konkrečias užduotis. Rūpinasi savo fiziniu saugumu (kaip saugiai elgtis gatvėje, kur kreiptis iškilus pavojui, pasiklydus). Savarankiškai laikosi saugaus elgesio taisyklių.
Vaiko veiksenos				
Ankstyvasis ugdymas		Ikimokyklinis ugdymas		
<ul style="list-style-type: none"> - Mokosi laikyti šaukštelį, puodelį, semti šaukštelių - Žaidžiant siužetinius žaidimus, pratinasi būti savarankišku - Žaidimai imituojantys rengimąsi - Mokosi savarankiškai rengtis 		<ul style="list-style-type: none"> - Edukacinių žaidimų metu susipažįsta su kūno dalimis, vidaus organais, žino jų paskirtį. - Kartu su grupės draugais kuria asmens higienos taisykles ir jų laikosi - Pažįsta higienos reikmenis (muilas, rankšluostis, nosinė, šukos ir t.t.) ir padedamas suaugusiojo jais naudojasi. 		

<ul style="list-style-type: none"> - Kuriamos žaidybines situacijas skatinančios vaiką panaudoti savo mokėjimus ir įgūdžius. 	<ul style="list-style-type: none"> - Mokosi rūpintis kūno švara, naudotis higienos reikmenimis. - Skaito kūrinius apie dantukų priežiūrą, mokosi taisyklingai valyti dantis. - Prižiūri savo rūbelius ir kitus asmeninius daiktus, kad jie būtų švarūs, tvarkingi. - Su suaugusiojo pagalba ir savarankiškai tvarkosi žaislus ir veiklos vietą. - Tvarkingai naudojami tualetu, dažnai plauna rankas. - Savarankiškai ir su suaugusiojo pagalba mokosi prižiūrėti plaukus. - Suaugusiojo padedant išsiaiškina regos saugojimo principus: kokiomis sąlygomis reikia skaityti, kiek laiko galima žiūrėti televizorių ar žaisti kompiuteriu, kada reikia akinių nuo saulės, kokie pratimai stiprina regėjimą. - Edukacinių žaidimų metu vaikas suvokia sveikos mitybos principus - Valgydamas naudoja šaukštą, nusišluosto servetėle. Geria iš puodelio. - Žino, kad negalima valgyti rasto maisto. - Padedant suaugusiojo įvairių veiklų metu sužino apie maisto produktų poveikį sveikatai. - Gamina ir ragauja įvairius patiekalus. - Iš paveikslėlių sudaro patiekalų receptus, meniu. - Dėlioja vaisių, daržovių loto. - Padedamas suaugusiojo sudeda sveikos mitybos piramidę - Dalyvauja darželyje rengiamose sveikos mitybos viktorinose, kūrybinėse rudens gėrybių parodėlėse. - Atpažįsta savo drabužėlius. Suaugusiojo padedamas mokosi tinkamai apsirengti. - Eina pasivaikščioti bent koku oru. - Atlieka užduotis su vėsiu ir šiltu vandeniu. - Stebi, koku oru kuo apsirengę, apsiavę, tyrinėja kūno pojūčius. - Saugosi žalingo saulės spindulių poveikio įvairiomis priemonėmis. - Klausio grožinės literatūros kūrinius apie grūdinimosi svarbą, kuria inscenizacijas. - Supranta, kas tai yra sveika ekologiška aplinka - Stebi aplinką, samprotauja, kas jiems sukelia gerus jausmus, o kas nepatinka. - Stebi ir prižiūri darželyje augančius augalus, sužino apie jų poveikį sveikatai. Prižiūri augančius vaistinius augalus, mokosi juos rinkti, ruošti žiemai. Turi galimybę pažinti juos įvairiais pojūčiais: liesti, uosti, ragauti. Ruošia vaistingųjų augalų arbatos receptus, piešia ar užrašo juos kortelėse. - Klausosi skaitomų pasakėlių apie vaistingus augalus iš knygelės „Mažosios
---	---

	burtininkės vaistažolės”.			
	- Sužino, kaip reikia elgtis gamtoje, kad nepadaryti jai žalos. Supranta, kad gamtos niokojimas vėliau sukelia žalą žmogui.			
Pasiekimų sritis: Fizinis aktyvumas				
Vaiko pasiekimai				
1,5–2 m.	2–3 m.	3–4 m.	4–5 m.	5–6 m.
Atsistoja, stovi, atsitupia, pasilenkia, eina į priekį, šoną ir atgal, eina stumdamas ar tempdamas daiktą, bėga tiesiomis kojomis, atsisėdęs ant riedančio žaislo stumiasi kojomis, pralenda per kliūtis keturpėsčia, padedamas lipa laiptais aukštyn pristatomuoju žingsniu, spiria kamuolį išlaikydamas pusiausvyrą.	Derina judesius ir veiksmus. Judant trepsi ir ploja vienu metu. Lipa laiptais aukštyn ir nulipa žemyn. Įvairiomis kryptimis bėgioja, pašoka, sukasi. Spiria, meta, pagauna kamuolį. Nušoka nuo vieno, dviejų laiptelių. Užlipa ant čiuožynės ir čiuožia žemyn. Eina plačia linija. Eina įveikdamas kliūtis: perlipa per lazda, peržengia virvę, lazda.	Įveikia (eina, laipioja) nedideles kliūtis. Šokinėja per nedideles kliūtis. Šokinėja į priekį ant abiejų kojų. Nušoka nuo nedidelio paaukštinimo. Pralenda pro kliūtis. Eidamas suoleliu, lenta, išlaiko pusiausvyrą. Laipioja (aukštyn, žemyn) neaukštomis kopėtėlėmis. Meta ir pagauna kamuolį. Mina ir vairuoja triratį.	Eina, bėgioja įveikdamas kliūtis. Eina pristatydamas pėdą prie pėdos, pakaitiniu ir pristatomuoju žingsniu. Šokinėja pakaitomis ant vienos ir kitos kojos. Šokinėja nuo paaukštinimo. Pralenda pro įvairaus pločio ir aukščio įrengimus. Eidamas suoleliu, apsisuka ir sugrįžta atgal. Lipa aukštyn kopėtėlėmis. Pereina į kitą pusę ir nusileidžia. Meta kamuolį kitam. Spiria kamuolį iš įvairių padėčių.	Eina, bėgioja laisvai įveikdamas kliūtis. Šokinėja iš vietos atsisirdamas abiem kojomis. Šokinėja nuo įvairių įrengimų lengvai nusileidamas ant abiejų kojų. Pabėga nuo gaudančiojo. Bėga pristatomu ar pakaitiniu žingsniu. Atlieka šuoliukus siekdamas pakabinto daikto. Pralenda pro įvairaus pločio, aukščio ir ilgio kliūtis. Išlaiko pusiausvyrą lėčiau ir greičiau eidamas įvairiais siauriais paaukštinimais. Laipioja ir kybo ant įvairių įrengimų. Atmuša kelis kartus nuo žemės atšokusį kamuolį. Varo kamuolį pirmyn. Valdo kamuolį kojomis. Važiuoja dviračiu.
Vaiko veiksenos				
Ankstyvasis ugdymas		Ikmokyklinis ugdymas		
- Vaikas ropoja, lenda peršviečiamu tuneliu, po stalu.		- Išbando įvairius judėjimo būdus. - Žaidžia judriuosius žaidimus greičiui, jėgai, vikrumui, koordinacijai, statikai,		

<ul style="list-style-type: none"> - Žaidžia žaidimus su įvairaus dydžio kamuoliukais, balionais. - Žaidžia žaidimus: Įtvirtinančius vaiko judėjimą; Susijusius su koordinacija ir laikysena. - Žaidžia didaktinius žaidimus, sudedant kaladėles, vartant knygas, užsuka dangteliu - Lipdo iš molio. - Žaidžia siužetinius žaidimus. 	<ul style="list-style-type: none"> smulkiajai motorikai, bendravimui lavinti, siužetinius žaidimus. - Juda sveikatingumo ratu darželio kieme. - Atlieka greitumo, vikrumo, lankstumo, koordinacijos lavinimo judesius su papildomu inventoriumi. - Kontroliuoja ir koreguoja savo kūno padėtį sėdint, stovint, einant. - Įsisavina, supranta taisyklingos laikysenos reikalavimus, laikosi jų visos dienos eigoje. - Fizinis pratimus atlieka žaisdami judriuosius, siužetinius žaidimus, namuose, kasdienėje veikloje. - Atlieka teorines orientavimosi užduotis, skirtas ženklų, spalvų pažinimui tobulinti, atminčiai lavinti, suvokimo greičiui skatinti. - Piešia sporto tema. - Sportuojant ar atsipalaiduojant, atlieka kalbos, dainavimo užduotis. - Dalyvauja sporto šventėse, sveikatos dienose, projektuose, akcijose, viktorinose. - Lavina smulkiosios motorikos raumenis rašant molyje, smėlyje su pagaliukais, akmenukais ir kita gamtine medžiaga. - Piešiant, kopijuojant, bandant rašyti, mokosi taisyklingai laikyti pieštuką.
---	---

Sveikatos saugojimo kompetencijos ugdymo gairės

Pagrindinės judėjimo formos yra: laisvas vaiko judėjimas jo paties iniciatyva, kūno kultūros valandėlė, pasivaikščiavimai ir žaidimai lauke, mankšta. Labai naudinga organizuoti sveikatos valandėles, sveikatos dienas, sveikatos savaites, tuo metu sveikatai, judėjimui skiriamas ypatingas dėmesys; suvokti saugaus elgesio kelyje, buityje padeda saugumo dienos.

Daug dėmesio skiriama vaikų supratimui apie sveikatą, plėtoti sveikatos saugojimą įgūdžiams ugdyti: svarbių įgūdžių vaikai išmoksta nuolat juos praktikuodami; praplečia ir pagilina vaikų žinias pokalbis – diskusija, probleminių klausimų sprendimas.

Itin vertinga sveikatos saugojimo kompetencijos ugdymo forma – žaidimas. Tai įvairūs stalo žaidimai, judrieji žaidimai, žaidimai su taisyklėmis, vaidmeniniai žaidimai, tradiciniai žaidimai.

Siekiant padėti vaikams išsiugdyti sveikatos saugojimo kompetencijos pradmenis, pedagogui svarbu:

- palaikyti ir gerinti vaiko savijautą, puoselėti savigarbą ir orumą, padedant susidaryti gerą nuomonę apie savo gebėjimus, išvaizdą, būdo savybes.
- skatinti glaudesnę vaiko ryšį su gamta, padėti atgauti emocinę pusiausvyrą gamtos galioms padedant;
- skatinti vaiką rūpintis savo ir kitų sveikata, padėti perimti sveikatą stiprinančias gyvenimo nuostatas;
- plėsti vaiko supratimą apie sveikatą, pratinti pajusti kada jis jaučiasi blogai, ištikus nelaimei kreiptis pagalbos;
- tenkinti ir žadinti vaiko poreikį judėti, pažinti judesį, išreikšti save judesiu.

MENINĖ KOMPETENCIJA

Meninė veikla – universali vaiko ugdymo priemone, ugdo vaiko asmeninius gebėjimus (pasitikėti savimi), komunikavimo, socialinius (išreikšti save, sugyventi su grupės nariais), mąstymo bei problemų sprendimo (ugdant muzikinį, erdvinį, pažinimo gebėjimus, vaizduotę ir fantaziją, gebėjimą suprasti ir apibendrinti) gebėjimus.

Svarbiausias meninės veiklos tikslas – atskleisti ir išplėtoti vaiko kūrybines galias, išugdyti kūrybingumo kompetenciją, meno padedamiems įsitraukti į visuomenės gyvenimą.

Įgyvendinant užsibrėžtą tikslą, siekiama savo mintis, jausmus, sumanymus reikšti meno priemonėmis, dainuoti, groti, improvizuoti, vaidinti, šokti, piešti; meninę raišką perteikti įvairiomis priemonėmis ir technikomis, būdais, garsais, judesiais, linijomis, spalvomis.

Pasiekimų sritis: Meninė raiška				
Vaiko pasiekimai				
1,5–2 m.	2–3 m.	3–4 m.	4–5 m.	5–6 m.
<p>Vizualinė raiška: Spontaniškai keverzoja rankų judesių piešinius, juos apžiūrinėja. Džiaugiasi pieštuko paliekamu pėdsaku.</p> <p>Muzika, šokis: Įdėmiai klausosi muzikos, spontaniškai žaidžia balso intonacijomis Apžiūrinėja ritminius muzikos instrumentus ir jais ritmiškai groja kartu su pedagogu.</p> <p>Vaidyba: Vaikas mėgdžioja įvairias išgirstas intonacijas,</p>	<p>Vizualinė raiška: Spontaniškai reiškia emocijas, išpūdžius. Piešdamas vaizduoja kažką panašaus į uždara apskritimą, braižo susikertančias vertikalias linijas.</p> <p>Muzika, šokis: Emocingai atliepia klausomus kūrinius (vaikiškas dainas, instrumentinius kūrinius) judesiais ir veiksmis. Apžiūrinėja ritminius muzikos instrumentus ir jais ritmiškai groja kartu su pedagogu.</p>	<p>Vizualinė raiška: Patirtį išreiškia įvairiomis linijomis, jų deriniais, geometrinėmis ir laisvomis formomis, išgaudamas šiek tiek atpažįstamus vaizdus, objektus, juos įvardija. Tyrinėja įvairias grafikos priemones ir medžiagas.</p> <p>Muzika, šokis: Klausosi trumpų vokalinių ir instrumentinių kūrinių. Atpažįsta kai kurių instrumentų tembrus, girdėtus kūrinius. Atliepia kūrinio nuotaiką, tempą bei keliais žodžiais juos apibūdina.</p>	<p>Vizualinė raiška: Piešimu išreiškia išpūdžius, emocijas, patirtį. Išryškina vaizduojamų objektų bruožus. Objektus vaizduoja tokius, ką apie juos žino. Atranda įvairius raiškos būdus eksperimentuodami su flomasteriais, pieštukais, kreidelėmis. Dėlioja ornamentus, piešia skirtingas linijas.</p> <p>Muzika, šokis: Klausosi įvairaus stiliaus, žanrų muzikos kūrinių ir spalvomis ar piešinių spontaniškai perteikia kilusius išpūdžius. Atpažįsta instrumentų tembrą</p>	<p>Vizualinė raiška: Detalesniais, įtaigiais darbais pasakoja realias ir fantastines istorijas, įvykius. Vaizdus papildo grafinais ženklais (raidėmis, skaičiais). Kuria laisvai, drąsiai, originaliai vaizduoja. Pasinaudoja įvairiomis priemonėmis, mišrią techniką.</p> <p>Muzika, šokis: Klausosi kompozitorių ir liaudiškos muzikos kūrinių. Įvardija kai kuriuos klausytų kūrinių autorius ir atpažįsta liaudiškos muzikos kūrinius. Skiria ir įvardija kūrinių</p>

<p>parodytus veiksmus. Vaikas žaidžia sūpavimo, kukavimo, jodinimo, kutenimo, pirštukų žaidimus. Įvairius jausmus, norus rodo judesiais ir veiksmais.</p>	<p>Vaidyba: Vaikai tiesiogiai mėgdžioja suaugusiųjų gyvenimą: atlieka realius, matytus veiksmus, judesius. Įvairiai intonuodamas kalba apie tai, ką daro. Mėgdžioja šeimos narių kalbą, veiksmus. Veiksmiais vaizduoja siužeto elementus. Įvairiai intonuodamas kalba apie tai, ką daro. Žaisdamas atlieka matytus judesius. Judesiais vaizduoja siužeto elementus. Reiškia savaimė kilusias emocijas.</p>	<p>Vaidyba: Bando išreikšti savo įspūdžius, išgyvenimus, socialinę patirtį. Atkuria matytų situacijų fragmentus, stipriausiai išgyventus paskirtus vaidmens veiksmus, kalbos ir elgesio bruožus. Žaisdamas panaudoja tikrus daiktus, reikmenis, drabužius. Kuria ar savaip perteikia kelis veikėją vaizduojančius judesius, veiksmus. Klausos tautosakos kūrinėlius, pajuntant jų skambumą. Dainuoja daineles, įsitraukiant į žaidybines situacijas. Deklamuoja eilėraščius, kalba, taria, intonuoja gyvai.</p>	<p>(aukštas – žemas), nuotaiką (gyva, rami, iškilmingą), dinamiką, tempą.</p> <p>Vaidyba: Vaizduoja realistinį ar fantastinį siužetą. Išreiškia savo norus, jausmus, baimes. Susikuria išsistą žaidimo aplinką. Žaidžiant-vaidinant improvizacija pagal literatūrinius, muzikinius, pačių ir auklėtojų pasiūlytus siužetus, vaikas bando simbolizuoti būdingą veikėjo eiseną, judesius, kalbos manierą, tempo ritmą. Deklamuoja eilėraščius. Mokosi tarti garsus įvairiais tonais. Jaučia, kaip reikia perteikti teksto ritmą, veikėjų nuotaiką. Įsitraukiant į žaidybines situacijas įvaldo charakterinius pantomimos judesius. Judesiais išreiškia veikėjo kūno dydį, svorį, personažo ypatybes. Mimika, raiškiu judesiu atkuria elgesį, nuotaiką, jausmus.</p>	<p>tempą, dinamiką, tembrą, nuotaiką.</p> <p>Vaidyba: Atkuria situaciją, siekiant išsaugoti vaidmeniui būdingą kalbą, intonacijas, judesius. Improvizuojant, fantazuojant, kuria fantastines aplinkybes ir galimus veiksmus. Improvizuoja pagal literatūrinius, muzikinius, istorinius, pačių ir auklėtojų pasiūlytus siužetus, vaikas simbolizuoja veikėjo aplinką, į ją įsijaučia, pojūčius perteikia mimika, judesiais, balsu. Vaikas vaizduoja veikėjo veiksmus, veiksmų tempą, kalbą, intonaciją, judesius. Deklamuoja eilėraščius. Seka pasakas, istorijas. Žodžiu perteikia ryškias kūrinėlio ypatybes. Charakterinius veikėjo judesius jungia į trumpas pantomimas. Kūno judėjimu, plastika, mimika išreiškia emocijas.</p>
---	--	---	---	---

Vaiko veiksenos	
Ankstyvasis ugdyimas	Ikmokyklinis ugdyimas
<ul style="list-style-type: none"> - Eksperimentuoja ant didelio formato popieriaus lapo: piešia peštukais, kreidelėmis. - Tapo guašu, akvarele - Eksperimentuoja tapymą kempine, vilnos kamuoliuku, - Štampuoja pirštu, teptuku, štampukais; - Daro plaštakos antspaudus. - Piešia pagaliuku ant smėlio. Sniego - Kreida ant lentos, asfalto. - Tapo ant medžio lapų - Lipdo plastilinu - Kuria teminius paveikslus. - Štampuoja įvairios faktūros daiktais. - Kartu su auklėtoja organizuoja parodėles. - Klausosi įvairių muzikinių kūrinių, atliekamų gyvai ir įrašytų, mėgdžioja gamtos ir mechaninius garsus. - Kuria savo daineles su įvairiais garsažodžiais. - Muzikai pritaria plojimais, ritminiais judesiais ir ritminiais instrumentais. - Dainuoja lopšines žaisliukui. - Dainuoja, šoka šventėse. - Groja elementariais muzikiniiais instrumentais. - Žaidžia muzikinius žaidimus. - Išreiškia save judesiu, identifikuojasi su ratelių ir šokių veikėjais. - Šoka spontaniškai. - Imituoja įvairius personažus. - Persirengia įvairiais veikėjais. - Žaidžia pirštinėmis teatro lėlėmis - Siužetiniame vaidinime pritaiko garsinius daiktus, 	<ul style="list-style-type: none"> - Laisvai išreiškia patirtus įspūdžius, išgyvenimus ir sumanymus. - Vaizduoja realius daiktus. - Su pieštuku, kreida, medžio anglimi, pagaliuku, ant įvairaus dydžio popieriaus lapo, ant sniego, smėlio veda linijas, kreives, ornamentus. - Dėlioja iš pagaliukų, spygliukų įvairias linijas, kreives, vaizdus. - Mokosi pajusti liniją, stebi dėmes, spalvas, formas ir šią patirtį panaudoja išgyvenimams, idėjoms reikšti. - Intuityviai derina spalvas, sudaro kontrastus, siekia pasikartojančio ritmo ornamentuose. - Mėgina atkurti tai, ką mato, matė, prisiminė, ką girdėjo. - Mokosi išvedžioti žmogaus, žvėrelio siluetą, jų veido simbolius ir kitas detales. - Puošyboje panaudoja įvairią gamtinę medžiagą: lapelius, gėlytes, žieveles, akmenėlius, kriauklytes. - Bando iliustruoti grožinės literatūros kūrinius arba savo sugalvotus pasakojimus. - Piešia geometrines formas, savo plaštakos, pėdos kontūrus, apvedžioja trafaretų formas, taip išgaudami norimą piešinį, paveikslą. - Lipdo iš įvairių medžiagų: plastilino, molio, drėgno smėlio, sniego, tešlos. Mokosi lipdyti iš atskirų detalių ir skulptūriniu būdu, formą išgaudami iš vientiso medžiagos gabalo. - Naudodami įvairaus storumo popierių mokosi aplikuoti plokščias ir pusiau plokščias formas, išgauna įvairias faktūras. - Kuria savitus ornamentus aplikuodami iš geometrinių figūrų. - Volioja, minko, spaudžia molį, plastiliną, sūrią tešlą. - Konstruodami, statydami atranda įvairias formas ir erdvės derinius, konstrukcijas. - Bando atrasti tinkamiausią erdvės ir konstrukcijos santykį: mažoje erdvėje – mažos konstrukcijos, didelėje – didelės. - Konstruoja iš gamtinės medžiagos, papildo darbą kitomis medžiagomis: siūlais, plastilinu, sagomis, spalvotu popieriumi. - Lanksto iš popieriaus nesudėtingus lankstinius, juos puošia, panaudoja žaidimams. - Pratinasi saugiai ir taupiai elgtis su dailės priemonėmis ir medžiagomis. - Geba dainuoti drauge su kitais vaikais ir vienas

<p>muzikinius instrumentus.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mėgdžioja vaidybinius veiksmus - Dalyvauja muzikiniuose renginiuose. 	<ul style="list-style-type: none"> - Laisvai judėdami eksperimentuoja balsu, toniniais ir ritminiais dariniais. - Aktyviai dalyvauja aptariant naują muzikinį kūrinį, atskleidžia turimą patirtį, išsako savo emocijas. - Kartu su suaugusiuoju aptaria dainos nuotaiką, poetinio teksto prasmę, dainos personažų charakterį, jausmus atspindinčią vaiko veido išraišką, kūno judesius, reikšmingiausius dainos momentus. - . Kartu su kitais ir individualiai atlieka vokalius pratimus, pratinasi girdėti save ir šalia esančius, derintis prie jų. - Vaikas geba kartu su kitais (sinchroniškai) atlikti judesius pagal muziką. Kartoja įvairius suaugusiojo rodomus judesius . - Imituoja žaidimų personažus, keičia judesius pagal muzikos charakterį, garsų stiprumą. - Ritminius instrumentus ir kūno judesius naudoja įvairiose situacijose, gamtos objektams bei žmogaus sukurtiems daiktams vaizduoti. - Tyrinėja, kurias kūno dalis galima ritmiškai judinti, kurios gali padėti išgauti ritminius garsus. - Bando išgauti ritmą nekeičiant kūno padėties erdvėje bei judant erdvėje. - Kartu su kitais vaikais atlieka vienodo tempo ratelius. - Žino ir naudoja muzikinio folkloro elementus. - Vaikai mokosi žaidimų, kykavimų, lietuvių liaudies dainelių ir ratelių. - Vaikas mokosi skaičiuočių, garsų pamėgdžiojimų, erzinimų, skandavimų, gyvūnijos apdainavimų, liaudies dainų. - Su suaugusiojo pagalba bando perprasti folklore užkoduotus dorovinius, moralinius ar estetinius vertinimus. - Mokosi pasišaipymų iš vardų, bendraudamas su kitais vaikais kuria savitus pasišaipymus iš draugų vardų. - Mokosi dialogo formos dainelių. - Vaikas geba žaisti ir šokti pagal įvairią muziką - Eina rateliu susikibę rankomis, atlieka suaugusiojo rodomus judesius. - Keičia judesius pagal muzikos charakterį ir stiprumą. - Mokosi atskirti mažiau kontrastišką muziką, garsų ir tylų grojimą, greitą ir lėtą tempą. - Mokosi šokio figūrų, jas atlieka derindamasis prie kitų vaikų.
---	---

		<ul style="list-style-type: none"> - Šoka su įvairiomis priemonėmis: kaspinais, lietučiais, balionais, skarelėmis, vėduoklėmis, lankais, kamuoliais, gėlėmis. - Atpažįsta vaidybinės ir teatrinės veiklos žanrus aplinkoje ir naudoja veikloje. - Žiūri stalo, lėlių teatro vaidinimus, patys įsijungia į veiksmą. Lankosi įvairiuose spektakliuose, juos aptaria, pratinasi atpažinti ir įvardinti žanrą - Žaidžia vaidmeninius žaidimus panaudodami lėles, kaukes, aplinkos daiktus. - Kartu su kitais vaikais rengia koncertus, vakarones, dalyvauja miesto renginiuose. 		
Pasiekimų sritis: Estetinis suvokimas				
Vaiko pasiekimai				
1,5–2 m.	2–3 m.	3–4 m.	4–5 m.	5–6 m.
Skirtingai reaguoja girdėdamas besikeičiančių intonacijų suaugusiojo kalbinimą, muzikos garsus, spalvingas knygių iliustracijas, šokančius ir vaidinančius vaikus ar suaugusiuosius. Intuityviai mėgdžioja tai, kas jam patinka.	Atpažįsta kai kuriuos jau girdėtus muzikos kūrinius, matytus šokius, ratelius, vaidinimo veikėjus, dailės kūrinius. Emocingai reaguoja girdėdamas darnų garsų, intonacijų, žiūrinėdamas savo ir kitų piešinėlius, spalvingas knygių iliustracijas. Paklaustas pasako, ar patiko muzikos kūrinėlis, dainelė, šokis, vaidinimas.	Džiaugiasi menine veikla, nori dainuoti, šokti, vaidinti, pasipuošti. Skirtingai reaguoja klausydamas ir stebėdamas skirtingo pobūdžio, kontrastingus meno kūrinius, aplinką. Keliais žodžiais ar sakiniais pasako savo įspūdžius apie klausytą muziką, dainelę, pasaką, matytą šokį, vaidinimą.	Mėgaujasi muzikavimu, šokiu, vaidyba, dailės veikla. Gėrisi savo ir kitų menine veikla. Grožisi gamtos spalvomis, formomis, garsais. Pastebi meninės kūrybos proceso ypatumus (siužetą, veikėjų bruožus). Pasako, kaip jautėsi dainuodamas, šokdamas, vaidindamas. Dalijasi įspūdžiais po koncertų, spektaklių, parodų lankymo.	Stengiasi kuo gražiau šokti, vaidinti, deklamuoti, dainuoti, groti, piešti, modeliuoti. Gėrisi ir grožisi savo menine kūryba. Pastebi papuoštą aplinką, meno kūrinius. Palankiai vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, apibūdina: kodėl. Pasakoja įspūdžius apie muzikos, vaidinimo, šokio siužetą, matytus dailės kūrinius. Papasakoja, ką sukūrė, kaip pats bei kiti dainavo, grojo, šoko vaidino, piešė.
Vaiko veiksenos				
Ankstyvasis ugdymas		Ikimokyklinis ugdymas		
<ul style="list-style-type: none"> - Vaikas susipažįsta ir išbando įvairias dailės medžiagas ir priemones. - Klausosi muzikos kūrinių ir atitinkamai į juos reaguoja. - Klausosi sekamu pasakų, skaitomų eiliuotų 		<ul style="list-style-type: none"> - Stebi ir gėrisi aplinkos daiktais, gamta ir jos reiškinius. - Lankosi dailės darbų parodose, varto reprodukcijų albumus, analizuoja, kokie yra praeities, o kokie dabarties kūriniai. - Išvykų metu grožisi ir aptaria skulptorių ir architektų darbus. - Vartant knygeles, iliustracijose įžvelgia realų ar fantastinį pasaulį, apibūdina savo 		

<p>kūrinių, imituoja juos.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kabina savo meninį darbėlį. - Pasakoja apie savo ar kito piešinį, aplinkoje pamatytus paveikslus, knygų iliustracijas - Vaikas domisi, stebi, kalba apie įvairius kūrinius. - Dalyvauja muzikinėje veikloje. - Žiuri lėlių ir dramos vaidinimus. 	<p>pojūčius.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Grožisi savo ir kitų dailės kūryba, dalinasi įspūdžiais. - Domisi draugų idėjomis, gėrisi jų darbais. - Kuria pasakojimus pagal savo ir draugų dailės darbelius. - Vaikas geba įsiklausyti į melodiją, pajusti muzikinio kūrinio tempą, dinamiką, išgirsti ir išskirti atlikimo ypatumus - Susikaupęs klausosi įvairių muzikinių kūrinių, „diriguoja”, judesiu spontaniškai reaguoja į muzikinio kūrinio ypatumus. - Mokosi jausti ir išgyventi skambančią muziką, pajusti estetines muzikinių kūrinių savybes ir jomis gėrėtis. - Apibūdina ir vertina muziką, perteikia savo mintis. - Klausydamas įvairios muzikos mokosi skirti muzikinius žanrus . - Išsako išgyvenimus, patirtus klausantis muzikos, įsisąmonina savo emocijas, įsijaučia į draugų pasakojimus. - Geba pasidalinti įspūdžiais apie savo, draugų ar profesionalų vaidinimą. - Mokosi pasakoti, kokį veikėją vaidino, koks jo charakteris, ką jis veikė, kas nutiko vėliau. - Bando vertinti savo sukurtą vaidmenį, analizuoja asmeninius pasiekimus. - Atpasakoja, ką matė scenoje, kokie spektaklio veikėjai, ką suprato. - Pasakoja apie vaidinimo sukeltą nuotaiką, reiškia asmenines emocijas, vertinimus. - Aktyviai dalyvauja šventinėse programose. - Susipažįsta su etnokultūrinėmis tradicijomis. Mokosi tradicinių liaudies dainelių, žaidimų, ratelių. - Išmoksta patarlių, priežodžių, juos panaudoja šnekamojoje kalboje. - Lankosi mieste organizuojamuose koncertuose, spektakliuose, renginiuose. - Suaugusiojo padedami rengia koncertus, spektaklius darželyje.
---	---

Pasiekimų sritis: Kūrybiškumas

Vaiko pasiekimai

1,5–2 m.	2–3 m.	3–4 m.	4–5 m.	5–6 m.
Domisi naujais daiktais, vaizdais, garsais, judesiais. Atranda naujus veiksmus ir taiko juos	Atranda vis naujus dalykus artimiausioje įprastoje aplinkoje. Įsivaizduoja gyvūnus, augalus, daiktus,	Įžvelgia naujas įprastų daiktų bei reiškinių savybes. Pasitelkia vaizduotę ką nors veikdamas: žaisdamas,	Klausinėja, aiškindamasis jam naujus, nežinomus dalykus. Savitai suvokia ir vaizduoja pasaulį.	Nori atlikti ir suprasti vis daugiau naujų, nežinomų dalykų. Kelia probleminius klausimus, diskutuoja,

daiktų tyrinėjimui.	apie kurios jam pasakojama, skaitoma. Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus simbolinius veiksmus.	pasakodamas, judėdamas. Sugalvoja įdomių idėjų, skirtingų veikimo būdų.	Išradingai, neįprastai naudoja įvairias medžiagas, priemones. Lengvai sugalvoja, keičia, pertvarko savitas idėjas, siūlo kelis variantus. Džiaugiasi savitu veikimo procesu ir rezultatu.	svarsto, įsivaizduoja, fantazuoja. Ieško atsakymų, naujų idėjų, netikėtų sprendimų, neįprastų medžiagų, priemonių, atlikimo variantų, lengvai, greitai keičia, pertvarko, siekia savito rezultato. Drąsiai, savitai eksperimentuoja, nebijo suklysti, daryti kitaip.
Vaiko veiksenos				
Ankstyvasis ugdymas		Ikimokyklinis ugdymas		
<ul style="list-style-type: none"> - Tyrinėja naujų objektų dydžius, savybes, formas, paviršius, įvairias būdais (liečia, skanauja, apžiūrinėja, mēto) - Žaidžia dailės priemonėmis ir medžiagomis. - Žaidžia žaidimus su vandeniu (pilsto ,sveria, laisto). - Eksperimentuoja tūrinėmis medžiagomis (moliu, plastilinu, drėgnu smėliu sniegu, tešla). - Dėlioja kaladėlės. - Pritaiko įvairius daiktus veiksams. - Kartu su auklėtoja dalyvauja kūrybinėje veikloje. 		<ul style="list-style-type: none"> - Eksperimentuoja įvairiomis muzikos priemonėmis, garsais, išsiaiškina, kaip ir kokiomis priemonėmis galima muzikuoti, kaip muzikiniais garsais perteikiama nuotaika. - Spontaniškai ir tikslingai kuria muziką, reiškia mintis muzikos garsais. Kuria muziką be išankstinio pasirengimo. Atlieka kitų vaikų sukurtas kompozicijas. - Muzikine idėja pavaizduoja kokį nors įvykį ar gamtos reiškinį, perteikia žmogaus ar gyvūno charakterį. - Atlieka nesudėtingus šokio judesius pagal įvairią muziką, pats kuria nesudėtingus šokius. - Geba kurti įsivaizduojant, fantazuojant, modeliuojant, taikant įvairias dailės technikas - Įvairios faktūros daiktus tepa dažais, jų pėdsakus palieka popieriaus lape. - Tyrinėja dailės priemones – pieštukus, teptukus, kreideles, guašą, plastiliną - Eksperimentuoja skirtingomis formomis ir spalvomis, įrankiais, popieriumi ar senu audiniu. - Bando įvairius vaizdavimo būdus: piešimą, tapymą, liejimą, šlampavimą, lipdymą, aplikavimą. - Viename darbelyje derina keletą dailės technikų. - Eksperimentuojant mokosi atskirti natūralias medžiagas: medį, odą, audinį, gintarą, geležį, akmenį, molį, smėlį, šiaudą, popierių, skystas medžiagas. Siūlo idėjas, ką 		

	<p>galima iš jų sukurti</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ieško kitokių technologinių sprendimų, kokiais būdais galima sukurti, pagaminti darbelį, nupiešti piešinį, nulipdyti ar suklijuoti. - Dalyvauja rengiamose grupės, darželio, kitų įstaigų dailės darbų parodėlose. - Vaidina laisvai ir išraiškingai - Bando spontaniškai vaidinti improvizacijose, lėlių teatre. - Bando kurti savo vaidinimus, naudoja žaislus, karūnėles ir kitas priemones. - Pratinasi vaidinti žiūrovams: jaunesniems vaikams, tėveliams, svečiams. Mokosi sukurti veikėjo nuotaiką, veiksmų eigą, kalbos intonaciją. - Žaidžia socialinius žaidimus, panaudoja žodines ir judesių raiškos priemones pasirinktam vaidmeniui atskleisti. - Pagal savo sumanymą iš žaislų, daiktų, taip pat dailės priemonėmis kuria dekoracijas, vaidinimo reikmenis.
--	---

Meninės kompetencijos ugdymo gairės

Meninė veikla išreiškiama vaidinant, šokant, muzikuojant, kuriant dailės darbelius.

Ugdant vaikų meninius gebėjimus taikome įvairias veiklos formas. Tai integruota veikla grupėje, kūno kultūros užsiėmimų metu, užsiėmimai, skirti tik šokio, muzikos, vaidybos veiklai salėje, dailės būrelyje, meninis elementų naudojimas lauke, kalendorinių švenčių, pramogų pasirodymu, mugių organizavimas įstaigoje, bendrų koncertų rengimas, dalyvauja mikrorajono, miesto ikimokyklinių įstaigų renginiuose, konkursuose, projektuose, festivaliuose, parodose.

Siekiant padėti vaikams išsiugdyti meninės kompetencijos pradmenis, pedagogui svarbu:

- sudaryti sąlygas ugdyti vaikų sugebėjimą matyti, jausti, suvokti pasaulį ir savitai jį išreikšti vaizdu;
- diegti muziką, skiepyti pagarbą jai, naudojant įvairius žanrus;
- skatinti kūrybinį aktyvumą, vaikų saviraišką, improvizuojant įvairius kūrinius;
- menine veikla atliepti gamtoje patirtus įspūdžius, išgyvenimus, pajusti ir pažinti jos visumą ir ritmą;
- žadinti emocijų būseną, kūrybiškumą.

V. UGDYMO METODAI, PRIEMONĖS

Ugdymo(si) metodus ir priemones pedagogai gali laisvai rinktis, lanksčiai ir kūrybiškai įgyvendinant ikimokyklinio ugdymo programos turinį, planuojant veiklą, parenkant ugdomąją medžiagą. Taikomi ugdymo metodai nėra statiški. Jie gali būti papildomi ir atnaujinami atsižvelgiant į vaikų norus, pedagogų sumanymus, vietos ir šeimos rekomendacijas, pedagogų gerą patirtį.

Ikimokyklinio ugdymo programoje vadovaujamos ugdymo(si) metodais:

- Žaidybinis metodas: skatina vaikų teigiamas emocijas, padeda formuoti socialiniams įgūdžiams, natūraliu būdu sukonzentruoti dėmesį į ugdomąją veiklą;
 - Vaizdinis metodas: nukreiptas į vaizdinių formavimą apie vaikus supančio pasaulio objektus ir reiškinius;
 - Praktinis metodas: vaikams padeda per veiklą pažinti ir suprasti juos supančią aplinką;
 - Žodinis metodas: suteikia galimybę perduoti informaciją;
 - Kūrybinis metodas: sudaro sąlygas vaikams reikšti ir įgyvendinti savi idėjas, ieškoti problemų sprendimo būdų;
 - Eksperimentinis metodas: ugdymas atrandant. Jis leidžia ugdytiniams jaustis saugiai, padeda geriau suprasti ir kontroliuoti kintančias aplinkybes, tenkina lankstumo besimainančiame pasaulyje reikmes.
 - Projektinis metodas: kurio taikymas padeda formuoti įvairesnį ugdymo procesą, atsižvelgiant į platesnį grupės ar įstaigos poreikį.
- Lopšelio-darželio „Žemuogėlė“ ugdymo aplinka aprūpinta įvairiomis priemonėmis, skatinančiomis vaiko aktyvumą, norą pažinti, stebėti, kurti, tyrinėti, ieškoti, atrasti, bendrauti ir bendradarbiauti. Ugdymo(si) priemonės – tikslingos, veiksmingos, ekologiškos, įvairios ir keičiamos pagal galimybę. Įstaigoje yra šios ugdymo(si) priemonės: vaizdinės ugdymo(si) priemonės (žemėlapiai, plakatai); priemonės pažintinei veiklai; kalbos ugdymui; žaidimų ir kūrybos priemonės bei medžiagos; priemonės meniniam ugdymui; judesiui; informacinės priemonės.

Atliepiant paslaugų plėtojimo šiuolaikiškumo galimybes, įstaigos programoje praplėstos galimybės naujų technologijų taikymui. Išaugo galimybės skleisti inovatyvių mokymo(si) metodų ir IKT diegimo įstaigoje idėjas ir naujoves. Tuo tikslu sukaupta nemažai informacinės komunikacinės technologijų medžiagos (ugdomieji žaidimai, garso bei vaizdo įrašai atskiroms temoms ir projektams, įsigytas projektorius skaidrių ar filmų demonstravimui. Vykstant stebėjimus, tyrinėjimus, eksperimentus pagal pasirinktą tematiką numatytas ir kitų technologijų integravimas: mikroskopų, techninių žaislų, kitos įrangos.

VI. UGDYMO TECHNOLOGIJA

Mūsų įstaigoje ugdymas grindžiamas ugdymo kryptimi, aiškiai apibrėžiančia vaiko ir ugdytojo kūrybinį santykį. Šios technologijos teorijos pagrindas – humanistinė savivokos ir saviraiškos teorija (A. H. Maslow bei C. Rogers) ir dvasios mokslo požiūrio teorija (R. Steiner).

H. Maslow ir C. Rogers savivokos ir savęs realizavimo teorijoje teigiama, jog vaikas yra aktyvesnis, veiklesnis, greičiau vystosi, jei šalia jo yra mylintis suaugusysis, jei vaikas pripažįstamas kaip unikali individualybė.

Mūsų pedagogai rūpinasi įtraukti vaikus į veiklą, pasiūlydami naujų idėjų, sumanymų tyrinėjimui, eksperimentavimui, veiklai, pastoviai pastebi, gerbia, palaiko vaikų idėjas, sumanymus, padeda juos išplėtoti.

Su vaiku bendraujama kaip su sau lygiu, vaikas paremiamas, ištikus nesėkmės, jam padedama, bendradarbiaujama priimami bendri sprendimai, susitarimai.

Pedagogas skatina vaikus įgytą patirtį, įgūdžius apibendrinti žaisdami, išreikšti menine forma: vaikai fantazuoja, piešia, kuria, interpretuoja, vaidina, muzikuoja (dainuoja), šoka.

Iš tikrųjų, ugdymą grindžiant vaiko ir suaugusiojo sąveika, palaikomas vaiko aktyvumas, savarankiškumas, skatinamas vaiko pasitikėjimas savimi, skatinama, žadinama kūrybinė saviraiška.

VII. UGDYMO APLINKA

Psichologas A. H. Maslow, kalbėdamas apie sąlygas, kurių reikia, kad vaikas norėtų sužinoti ir suprasti, pabrėžia, kad jis turi jaustis patogiai ir saugiai. Įstaigos išorinė ir vidinė aplinka turi būti estetiška, patraukli, pritaikyta vaiko amžiui ir ugdymo procesui.

Mūsų lopšelio-darželio aplinka, kuri tampa antrąja vaiko prigimtimi, organizuota humanistiniais principais.

Kuriant aplinką, kurioje ugdytinis gyvena, bręsta ir kuria, skiriama didžiulė reikšmė emociškai ir fiziškai saugiai aplinkai, stimuliuojančiai ugdymo ir ugdymosi aplinkai.

Kiekviena įstaigos grupė yra savita, individuali, turinti jaukią ir estetišką aplinką.

Grupės vaikų dienos režimas, maitinimas, baldai (stalai, kėdės, spintelės, rūbinėlės įranga, lovytės), interjeras (tvarka, švara, estetinis vaizdas) bei mikroklimatas (vėdinimas, temperatūra, drėgmė, augalai) atitinka LR ikimokyklinio ugdymo įstaigų higienos normoms ir taisyklėms.

Įstaigos psichologinis mikroklimatas skatina vaikų džiugią veiklą, kūrybingą nuotaiką, gerą savijautą.

Šilta pagarba, pasitikėjimu, parama pagrįsti santykiai tarp vaikų, kaip vaikų, auklėtojų ir tėvų, taip bendruomenės narių. Vyrauja demokratiškas pedagogų darbo stilius. Pedagogas, kalbėjimo tonu, gebėjimu klausyti ir girdėti, padeda vaikui intuityviai suvokti, kad jis yra gerbiamas, laukiamas.

Pedagogas ugdymo procese dalyvauja kaip:

- aplinkos kūrėjas;
- idėjų generatorius;
- stebėtojas;
- veiklos iniciatorius;
- draugas-partneris;
- poreikių tenkintojas.

Lopšelio-darželio ugdymoje erdvė atitinka vaikų poreikius, interesus, amžiaus tarpsnio ypatumus. Aplinkoje kiekvienas vaikas gali pasirinkti tai, kas jį domina, pažįstant pasaulį, bendraujant ir bendradarbiaujant, priimant sprendimus, žaidžiant, dalyvaujant įvairioje veikloje.

Baigus temą, projektą, veiklą, kada tikslas yra pasiektas erdvę pertvarkoma, keičiamas jos turinys. Auklėtoja rūpinasi taip pasirinkti priemonės, kad vaikas ugdytusi klausinėdamas, stebėdamas, kalbėdamas, eksperimentuodamas, o savo patirtį išreiškiant menine forma: dailės, muzikos, šokių, teatro veikloje.

Meninės veiklos turinį sudaro trijų menų sintezė – teatras, muzika, dailė.

Teatro studijoje vaikai supažindinami su teatrų įvairove (vaidyba, lėlių, daiktų teatrai, šešėlių teatras, pirštų, judesių teatru-pantomima).

Muzikos erdvė įveda vaikus į muzikos pasaulį, kur vaikai supažindinami su muzikinių stilių, ritmu įvairove (klasika, estrada), su instrumentų įvairove. Choreografinė veikla grindžiama vaikui ypač aktuali judėjimu, žaidimais, rateliais, šokiais.

Technikų ir priemonių įvairovė dailės kalbos mokyme įtraukia vaikus į kūrybą.

Meninėje veikloje vaikas pats kuria ir dalyvauja kūrybiniame procese, kas skatina vaiką būti aktyviam, atviram, pajauti vidinę laisvę pasitikėti savimi.

Pedagogai organizuoja atvirų durų dienas, kurio metu tėvai, bendruomenė, susipažįsta su darželio veikla, vaikų parodomis-išvykomis, vaikų pasirodymais su savo surežisuotais spektakliais įstaigos ir miesto mastu.

Kartu su vaikai įvairiuose renginiuose dalyvauja tėvai.

VII. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Vertinimas ir ugdymas yra glaudžiai susiję. Be jų sąveikos nebūtų žengimo į priekį. Tik įvertinę vaiko raidos pakopą, jo dabartinius pasiekimus, gebėjimus, žinodami jo poreikius, pomėgius, galime planuoti veiklą, kurti aplinką, pasirinkti tinkamiausias priemones, būdus ir metodus, siekti pažangos.

Vertinimo paskirtis – padėti vaikui tobulėti, atskleisti, ką jis žino ir gali, o ne sutelkti dėmesį į tai, ko jis nežino arba negali atlikti.

*** Vaiko pažangos ir pasiekimų vertinimo tikslas:**

- padėti jam sėkmingai ugdytis, bręsti kaip asmenybei;
- kaupti informaciją apie kiekvieno pasiekimus ir daromą pažangą, kad būtų galima koreguoti ugdymo procesą;
- sudaryti galimybę tėvams tapti lygiaverčiais vertinimo partneriais;
- gauti grindžiamosios informacijos, kuri padėtų įvertinti lopšelio-darželio darbo sėkmę.

*** Vertinimo dažnumas:**

Mūsų įstaigoje vaiko pasiekimai vertinami periodiškai, kas pusmetį.

*** Vertinimo vykdytojai ir dalyviai:**

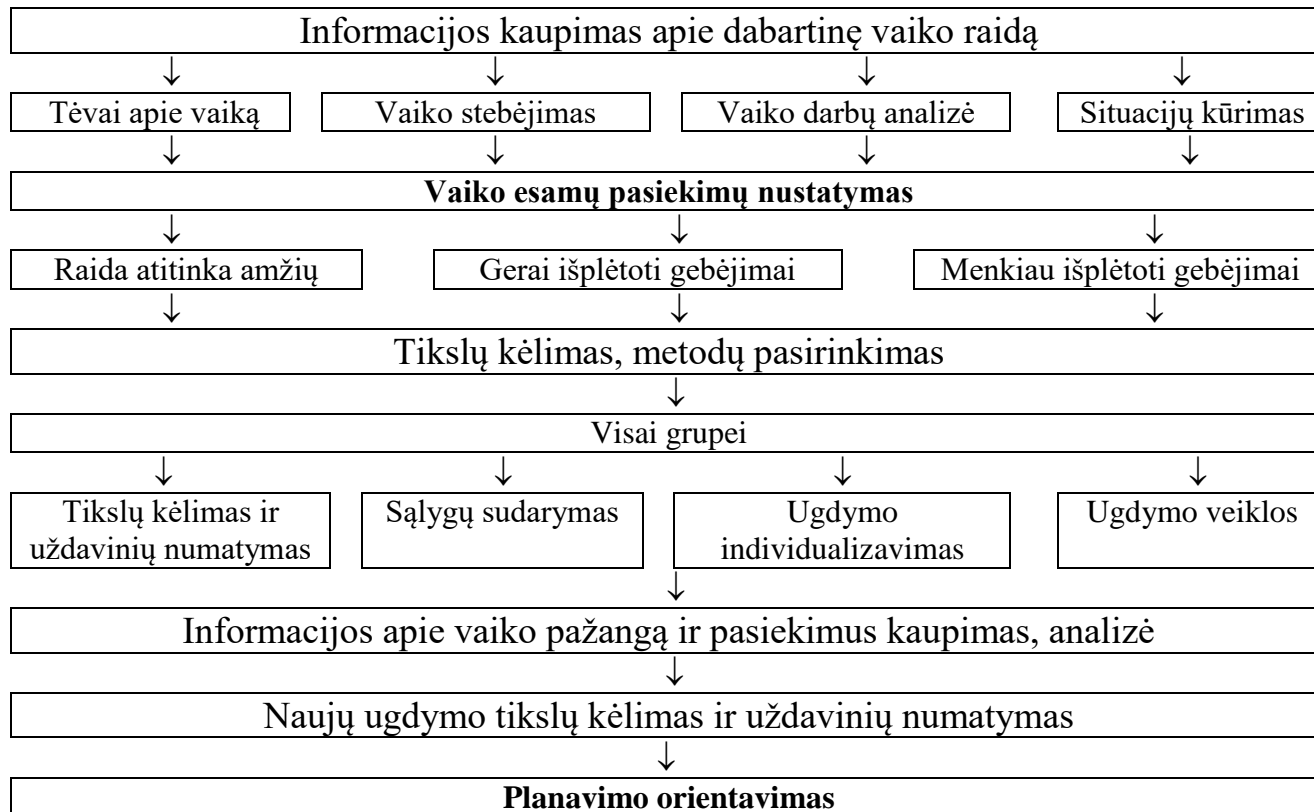
Svarbiausi vertinimo dalyviai yra vaikai, tėvai, auklėtojos. Vaikai, padedami auklėtojos, atranda jiems priimtinausią ugdymo ir ugdymosi stilių, patiria sėkmę.

Tėvai gauna informacijos apie vaiko ugdymosi pažangą, pasiekimus, kokios reikia pagalbos ir patys kaupia informaciją, vertina pasiekimus.

Auklėtojas pagal pasirinktą metodiką planuoja, atlieka pažangos bei pasiekimų vertinimą, apibendrina ir įvertina pasiekimus, informuoja tėvus, lopšelio-darželio vadovus. Vaiko meninius pasiekimus vertina papildomojo ugdymo pedagogai (2 pav.).

Dailės studijos pedagogas vertina dailės darbus, fiksuoja vaiko dailės veiklos procesą, diskutuoja su tėvais apie vaiko domėjimąsi daile, išklausa tėvų nuomonę apie vaiko ypatumus, pasiekimus aptaria su auklėtoja.

Vaikas kaip proceso dalyvis, pats pristato, komentuoja savo darbelius. (Analogiškai vertinimo procesą vykdo šokių, teatro studijų pedagogės).

2 pav. Ugdymosi pasiekimų vertinimo procedūra

Vaiką pažinti padeda gauta iš tėvų informacija, specialus klausimynas, iš kurio atsakymų paaiškėja kaip vaikas augo ir vystėsi, kokia sveikata, charakteris, elgsena, kokios emocijos valdo, kokios paramos jam reikia. Pažinti vaiką padeda nuolatinis stebėjimas, stebint, išsiaiškiname, ką vaikas mėgsta veikti, kokius žaidžia žaidimus, kas jam kelia baimę, kokia dažniausiai būna nuotaika, kaip bendrauja su vaikais ir suaugusiais, kas būdinga pasaulio pažinimo būdui, kokie pomėgiai, poreikiai. Vaiką pažinti padeda jo darbų, įvairių situacijų analizė – jo mintys, frazės užrašomos atliekant tam tikrus darbus, taip pat glausti jo pomėgių aprašymai, papildomojo ugdymo pedagogų pastabos ir komentarai. Išanalizavus sukauptą informaciją ir vadovaujantis amžiaus tarpsnio vystymosi ypatumais, raida pagal vaiko „Esamų pasiekimų lygio lentelę” mokslo metų pradžioje ir pagal „Vaiko ugdymo pažangos ir pasiekimų vertinimo lentelę” mokslo metų viduryje ir pabaigoje nustatomas vaiko pasiekimų lygis įvairiose ugdymo srityse. Remdamasi vertinimo informacija, auklėtoja analizuoja ir koreguoja ugdymosi procesą: iškelia tikslus ir pasirenka veiksmingiausius ugdymo metodus, kuria ugdymui palankią grupės aplinką, pasirenka tokias priemones ir būdus, kurios geriausiai tenkina vaikų poreikius, atitiktų jų gebėjimus, numato, kokias nagrinėsime temas, problemas. Įvertinus pasiekimus, padarytą pažangą, numatomi nauji tikslai ir uždaviniai.

***Vaiko pasiekimų dokumentavimas.**

Vertinimo medžiaga dokumentuojama vaiko pasiekimų aplanke. Vaiko aplanke – tai rinkinys, apibendrinantis vaiko pažangą ir naudotinas kaip tolesnės vaiko pažangos dokumentas. Jame kaupiami tik pozityvūs, vaiko pažangą atskleidžiantys dokumentai, o pateikiamos pastabos, komentarai siejama tik su ugdymu. Aplanke kaupiami įvairūs kūrybiniai darbai, vaiko pasakojimai, samprotavimai, „minčių lietaus” idėjas bei klausimai, nuotraukos, įvairios vaiko veiklos stebėjimo užrašai, papildomosios veiklos pedagogų padėkos, pagyrimai už atliktą darbą. Vaiko pasiekimai pateikiami lentelėse, kur nurodomas vertinimo tikslas, kriterijai ir išvados (priedas 6, priedas 7).

*** Vertinimo konfidencialumas.**

Vertinimo aplanke – vaiko veiklos, darbų konfidencialus segtuvas, kurio turinį žino tik pedagogas, pats vaikas ir jo tėvai ar globėjai. Remdamasi raštvedybos ir dokumentų archyvavimo reikalavimais vertinimo medžiaga saugoma pas direktoriaus pavaduotoją ugdymui ir laikoma dešimt metų.

***Vertinimo informacijos panaudojimas.**

Lopšelis-darželis nustato bendrą pažangos ir pasiekimų vertinimo, informacijos rinkimo, fiksavimo bei naudojimosi tvarką, užtikrina, kad vaikui pereinant iš vieno amžiaus tarpsnio į kitą, jo vertinimas būtų darnus, išanalizuoja vertinimo informaciją. Remdamasi ja, vertina įstaigos darbo sėkmę, veiksmingumą, numato bendrus visam lopšeliui-darželiui tikslus. Be to, vertina auklėtojo darbo kokybę, su vertinimo rezultatų analize supažindina pedagoginę visuomenę, tėvus, sudaro galimybę pedagogams tobulintis, ugdytis pedagoginę kompetenciją.

VIII. NAUDOTINI ŠALTINIAI IR LITERATŪRA

1. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (Žin., 2011, Nr. 38-1804; galiojanti suvestinė redakcija 2015-07-10).
2. Lietuvos Respublikos Seimo 2013-12-23 nutarimas Nr. XII-745 „Dėl Valstybinės švietimo 2013-2022 metų strategijos patvirtinimo“ (Žin., 2013, Nr. 140-7095).
3. Lietuvos respublikos Seimo 2012-05-15 nutarimas Nr. XI-2015,, Dėl Valstybės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ patvirtinimo.
4. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983.
5. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2015-12-21 įsakymas Nr. V-1308 „Dėl geros mokyklos koncepcijos patvirtinimo“.
6. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012-03-29 įsakymas Nr. V-554 „Dėl neformaliojo vaikų švietimo koncepcijos patvirtinimo“ pakeitimo.
7. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005-12-29 įsakymas Nr. ISAK-2667 „Dėl gabių vaikų ir jaunuolių ugdymo strategijos“.
8. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos. ŠMM ŠAC, 2015.
9. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas. ŠMM ŠAC, 2014.
10. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai parengti. Vilnius, 2006.
11. Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa. Leidykla „Šviesa“, 2014.
12. Metodinis leidinys priešmokyklinio ugdymo pedagogams, UPC, 2011.
13. Ankstyvojo ugdymo vadovas / Monkevičienė O. (sud.). Vilnius: Minklės leidyba, 2001.
14. Diane Szarkowicz, Stebėjimas ir refleksija vaikystėje. Australia, 2006.
15. Ikimokyklinio ugdymo gairės. Programa pedagogams ir tėvams. Vilnius: Leidybos centras, 1993.
16. Vaikų darželių programa „Vėrinėlis“. Vilnius: Leidybos centras, 1993.
17. Socialinių įgūdžių ugdymo vadovas. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2003.
18. Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo samprata. V., 2004.
19. Bakūnaitė J., Humanistinio vaikų ugdymo programa. Vilnius „Eugrimas“ 1998.
20. Becker-Textor I. Kūrybiškumas vaikų darželyje. V., 2001.
21. Grunelius E. M., Ankstyvosios vaikystės pedagogika. Schaffhausen: Novalis Verlag, 1980.
22. Janavičienė V. Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimas taikant projekto „Gera pradžia“ metodiką // Žvirblių takas. 2005. Nr. 2.
23. Kievišas J., Gaučaitė R. Vaiko veikla meninio ugdymo procese. Šiauliai: Šiaulių universitetas, 2000.
24. Staknienė L., Tuinylaitė R., Vizgirdienė E. Dailė ir technologijos. K., 2006.
25. Stolberg J. R., Caughin P. A., Heller D., Kaufman R. K., Walsh K. B. Į vaiką orientuotų grupių kūrimas. Knyga auklėtojais. V., 2000.
26. Želvys R. Švietimo vadybos pagrindai. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2001.
27. Žukauskienė R., Raidos psichologija. V., 2001.
28. Vaiko sveikata ir saugumas darželyje. Straipsnių rinkinys. Šiauliai, 20

Vaiko pasiekimų fiksavimo ir vertinimo forma

UGDYTINIO STEBĖJIMAS

Vaiko vardas, pavardė Vaiko amžius Vertinimo data

Vertinimo tikslas

Nr.	Ugdymo sritis	Žingsnis	Kokie ženklai rodo? Vaiko veiklos, kalbos elgsenos pavyzdžiai	Komentaras
1.	Kasdienio gyvenimo įgūdžiai			
2.	Fizinis aktyvumas:			
3.	Emocijų suvokimas ir raiška:			
4.	Savireguliacija ir savikontrolė:			
5.	Savivoka ir savigarba:			
6.	Santykiai su suaugusiais:			
7.	Santykiai su bendraamžiais:			
8.	Sakytinė kalba:			
9.	Rašytinė kalba			
10.	Aplinkos pažinimas: pažinimas.			
11.	Skaičiavimas ir matavimas			

12.	Meninė raiška			
13.	Estetinis suvokimas:			
14.	Iniciatyvumas ir atkaklumas			
15.	Tyrinėjimas			
16.	Problemų sprendimas:			
17.	Kūrybiškumas			
18.	Mokėjimas mokytis			

Sunkumų ugdymosi procese turinčių vaikų vertinimas

UGDYTINIO STEBĖJIMAS

Vaiko vardas, pavardė Vaiko amžius Vertinimo data

Vertinimo tikslas

.....

Nr.	Stebima veiklos sritis	Trumpas veiklos aprašas
1.	Mėgstamiausia veikla	
2.	Gebėjimas pasirinkti veiklą	
3.	Savarankiško darbo įgūdžiai	
4.	Gebėjimas sukaupti ir išlaikyti dėmesį	
5.	Veiklos tempas	
6.	Motorika (smulkioji, stambioji)	
7.	Gebėjimas suvokti pedagogo nurodymus ir juos atlikti	
8.	Sunkumai mokantis naujų veiklos būdų ir programinę medžiagą	
9.	Dalyvavimas veikloje (aktyvumas, pasyvumas)	
10.	Elgesys su bendraamžiais	
11.	Elgesys su suaugusiais	
12.	Gebėjimas kontroliuoti savo elgesį	
13.	Reakcija į pagyrimą, paskatinimą, padrąsinimą	
14.	Kiti ugdymosi ypatumai	
15.	Kiti elgesio ypatumai	